

ARCHIWUM
LEGIONÓW
i N. K. N.

NR 621

O REJESTRACJI STRAT

PONIESIONYCH WSKUTEK WOJNY

PRZEZ

Miasta, Handel i Rzemiosła.

Przepisy o organizacji Komisji Szacunkowych.

Przepisy o szacowaniu strat.

NAKŁADEM RADY GŁÓWNEJ OPIEKUŃCZEJ.

WARSZAWA.

1916.

621

leg. 1003

O REJESTRACJI STRAT

PONIESIONYCH WSKUTEK WOJNY

— PRZEZ —

Miasta, Handel i Rzemiosła.

Przepisy o organizacji Komisji Szacunkowych.

Przepisy o szacowaniu strat.

NAKŁADEM RADY GŁÓWNEJ OPIEKUŃCZEJ.

WARSZAWA.

1916.

O REJES TRACJI STRAT

ROZWIĄZANIACH WSKAZUJĄCYCH

WYKŁAD

Miasta, Handel i Rzemiosła.

Przebieg i organizacja komisji szkodkowych.

Przebieg i szacowanie strat.

SPIS RZECZY.

Wstęp: Straty Wojenne i konieczność ich rejestracji	5
Główne zasady rejestracji.	7
O organizacji Komisji dla rejestracji strat, poniesionych wskutek wojny przez własność miejską, handel i rzemiosła	11
Instrukcja ogólna o szacowaniu strat, poniesionych wskutek wojny przez miasta, handel i rzemiosła	15
Instrukcja o szacowaniu strat w budowlach	29
Instrukcja o szacowaniu strat w studniach, mostach, ogrodzeniach i brukach	35
Instrukcja o szacowaniu strat w ruchomościach	37
Instrukcja o szacowaniu strat w koniach i środkach przewozowych	41
Instrukcja o szacowaniu strat w handlu	44
Instrukcja o szacowaniu strat w zakładach rzemieślniczych	47
Praktyczne wskazówki dla członków Komisji, referentów i sekretarzy	48
Spis Rad Powiatowych Opiekuńczych	56
Spis miast i miasteczek w Królestwie Polskiem, liczących więcej nad 3.000 mieszkańców, ułożony według powiatów	57
Takiż spis, ułożony według alfabetu	66
Wzory druków:	
1) deklaracja poszkodowanego	70
2) wniosek Komisji Szacunkowej Miejskiej	71
Wzory operatów szacunkowych:	
1) co do budowli zniszczonych całkowicie	79
2) co do budowli zniszczonych częściowo	92
3) co do zniszczonych ruchomości	94
4) co do strat w handlu	97

STRATY WOJENNE

i konieczność ich rejestracji.

Jakikolwiek będzie wynik wojny, jakakolwiek będzie fizjonomia mapy politycznej Europy po podpisaniu traktatu pokojowego, w każdym razie sądzić należy, że sprawa zwrotu strat, wyrządzonych przez wojnę, wejdzie na wokandę licznych spraw, jakie przysły kongres rozpatrzyć i rozstrzygnąć będzie musiał.

Działania wojenne rozciągnęły się na olbrzymiej przestrzeni na zachodzie, a na nierównie większej na wschodzie.

Całe miliony ludności cywilnej zostały zrujnowane i do dziesiątków miliardów dochodzą poniesione straty.

Niezliczone szeregi warsztatów pracy rolnej oraz pracy przemysłowej zostały obrócone w niwecz, tysiące domów legło w gruzach!

Wszystko to razem wzięte sprawia, że kwestja zwrotu strat wojennych będzie musiała być niewątpliwie przez przysły kongres, w taki czy inny sposób, załatwiona i, że poszkodowani, jeżeli nie całkowite, to przynajmniej częściowe będą musieli otrzymać odszkodowanie.

Zasada, że straty, przez wojnę wyrządzone, winny być zwrócone, jest już zupełnie ustalona, i w nauce, i w prawodawstwie.

Pierwszym wstępem do zwrotu strat wojennych, jest absolutnie wiarogodne strat tych spisanie i oszacowanie, rzeczą jest bowiem jasną, że gdy sprawa strat wojennych przyjdzie pod debaty kongresu, postawione będzie przedewszystkiem odrazu pytanie, czy i przez kogo straty te w danym kraju zarejestrowane zostały, na jakich podstawach i na jaką obliczono je sumę?

We Francji rząd zajął się wkrótce po rozpoczęciu wojny sprawą zarejestrowania strat; na mocy dekretu z dnia 4 lutego 1915 roku ustanowiono odpowiednie Komisje Szacunkowe.

Po usunięciu wojsk rosyjskich z Prus Wschodnich, z rozkazu rządu niemieckiego dokonano natychmiast rejestracji strat i wypłacono na rachunek tychże ludności cywilnej 400,000,000 marek.

Po ustąpieniu wojsk rosyjskich z Galicji, rząd austriacki zarządził natychmiast spisanie i oszacowanie strat.

Co się tyczy prawodawstwa rosyjskiego, to według dawnych ustalonych w niem poglądów, rząd obowiązany był do odszkodowania tylko w tych wypadkach, gdy zniszczenie majątkowe nastąpiło na skutek wyraźnego rozkazu władz wojskowych.

Pogląd ten jednak w trakcie wojny obecnej uległ zasadniczym zmianom. Memorjał ochmistrza Neudhardta, wykazujący, że państwo obowiązane jest zwrócić w pewnych granicach ogólne straty wojenne, został w zasadzie przyjęty przez Radę Państwa, minister spraw wewnętrznych zaś rozkazem, wydanym w początkach lutego 1915 roku, polecił organizowanie Komisji dla spisywania strat wojennych.

Kraj nasz jest jednym z tych, którym wojna najstraszniejsza wyrządziła krzywdy. Restytucja tych krzywd, zwrot wyrządzonych strat, to niewątpliwie jeden z najważniejszych, najistotniejszych warunków podźwignięcia z upadku naszego życia ekonomicznego.

Gdyby nawet, wychodząc z najbardziej pesymistycznych założeń, przypuścić, że kwestja indemnizacji naszych strat nie zostanie przez kongres dla nas przychylnie załatwiona, to w każdym razie należy uważać za pewnik, że samo życie zażąda bezwarunkowo powrócenia do normalnego biegu całych tysięcy zniszczonych obecnie warsztatów produkcji, odbudowania spalonych domostw i powrócenia krajowi jego dawnej fizjonomji.

Taka czy inna akcja finansowa będzie musiała być niewątpliwie w tym celu rozwinięta.

Pierwsza wstępna czynność w tej sprawie, to spisanie strat, poniesionych przez nasze rolnictwo, własność kościelną, gminną i miejską, przemysł, handel i rzemiosła i zupełnie obiektywne, na autentycznych danych oparte, strat tych oszacowanie.

Akcja ta winna być dokonana w naszych warunkach siłami społecznymi i z inicjatywy społecznej, gdyż pomoc rządowa za stanowczo wyłączoną uważać należy.

Wychodząc z powyższych założeń, Centralne Towarzystwo Rolnicze w Królestwie Polskiem zwróciło się z odnośnym me-

morjałem do Naczelnika Zarządu Cywilnego v. Kriessa, który reskryptem z dnia 27 października 1915 roku na rejestrację strat w rolnictwie zezwolił i odnośną instrukcję, opracowaną przez Biuro Rejestracji Strat Wojennych przy Centralnem Towarzystwie Rolniczem, zatwierdził.

Obecnie Rada Główna Opiekuńcza wyjednała od Naczelnika Zarządu Cywilnego zatwierdzenie rejestracji strat wojennych, poniesionych przez miasta, przemysł, handel i rzemiosła.

Główne zasady rejestracji.

Nastęcza się samo przez się pytanie, jakie straty mianowicie ulegają rejestracji?

Stosownie do powszechnie przyjętej zasady, indemnizacji ulegają wyłącznie tylko straty:

m a t e r j a l n e,
b e z p o ś r e d n i e i
s t w i e r d z o n e.

Straty, nie odpowiadające tym trzem warunkom, pod uwagę brane być nie mogą.

Pojęcie strat **materjalnych i stwierdzonych** jest zupełnie jasne i nie wymaga komentarzy. W praktyce jednak niejednokrotnie powstanie wątpliwość, **co należy pojmować pod stratami bezpośrednimi, a co pod stratami pośrednimi.**

W tym względzie zaznaczyć należy, że pod stratą **bezpśrednią** rozumie się **utrata pewnej części własności, będąca prostem i bezpośredniem następstwem wojny.**

W szczególności więc np. zniszczenie domu, fabryki lub zakładu handlowego wskutek bombardowania, uważać należy za stratę bezpośrednią, utratę zaś dochodu od chwili zniszczenia zaliczyć należy do strat pośrednich i na skutek tego rejestracji nie ulegających.

Przy szacowaniu strat wojennych nasuwa się samo przez się bardzo istotne pytanie, według jakich **cen** rzecz zniszczona lub zarekwirowana obliczona być winna?

Mamy tutaj przed sobą dwie ceny:

1) ceny przedwojenne, czyli z pierwszej połowy 1914 roku,

2) ceny w trakcie wojny w rozmaitych jej momentach panujące.

Cena, z epoki toczącej się wojny, składa się właściwie z dwóch pierwiastków, a mianowicie:

- 1) ceny normalnej,
- 2) zwwyżki, wywołanej przez konjunkturę wojenną, a więc przez czynnik zupełnie niezależny od właściciela rzeczy.

Zwyzka ta jest rezultatem wojny, jest pośrednią korzyścią wyłącznie przez wojnę wywołaną, bez żadnej zasługi ze strony właściciela rzeczy.

Każda wojna, a zwłaszcza wojna obecna, w której walczą z sobą nieomal że dziesiątki milionów ludzi, ma tę właściwość, że w ciągu kwadransa niszczy to, co całe szeregi pokoleń w ciągu setek lat tworzyły.

Wobec tego jest rzeczą oczywistą, że żaden skarb żadnego państwa nie będzie miał fizycznej możności pokrycia wszystkich strat przez wojnę spowodowanych. Indemnizacja strat wojennych ograniczyć się musi, siłą rzeczy, do powołania do życia tych ognisk pracy ludzkiej, które wskutek wojny zagasły, a których praca ponowna jest dla kraju absolutnie niezbędna.

Pod tym kątem widzenia należy patrzeć na sprawę, według jakich cen rzecz zniszczona lub zarekwirowana szacowana być winna.

Należy przyjść do przekonania, że w zasadzie tylko cena przedwojenna za podstawę wzięta być winna, gdyż ona wyobraża normalną wartość rzeczy.

Co się tyczy owej zwwyżki, spowodowanej przez konjunkturę wojenną, to żądanie zapłacenia jej nie byłoby usprawiedliwione, gdyż niema słusznej racji, aby wojna traktowana była, jako źródło zarobku dla jednych, gdy jest powodem śmierci, kalectwa i najstraszniejszych nieszczęść dla drugich.

Tak więc jako zasadę przyjmując należy, że tylko cena przedwojenna jako podstawa do szacowania uważana być winna.

Od tej zasady jednak zająć mogą wyjątki.

Jeżeli właściciel rzeczy nabył ją w trakcie wojny, a więc po cenie zwykłej, i jeżeli rzecz tę mu zarekwirowano, to wartość tej rzeczy oszacowana być winna na zasadzie ceny kupna z dołączeniem ogólnych wydatków handlowych.

Również jeżeli przemysłowiec nabył surowy materiał w trakcie wojny i jeżeli rzecz, z surowca tego wyrobiona, następnie

zarekwirowana została, to wartość rzeczy winna być ustalona z uwzględnieniem zwykłej ceny surowca.

Ogólną więc zasadę w materji cen przy szacowaniu strat sformułować można w słowach następujących:

przy szacowaniu rzeczy zniszczonej lub zarekwirowanej bierze się za podstawę cenę sprzedażną z epoki przed wybuchem wojny; jeżeli jednak rzecz nabyta została przez właściciela w trakcie wojny, lub jeżeli rzecz wyprodukowana została z materiału, w trakcie wojny nabytego, to ceny z epoki wojny, jako podstawa do szacowania, przyjęte być winny.

Niejednokrotnie daje się słyszeć pytanie, czy aby rejestracja strat nie jest **rozpoczęta w kraju naszym zawczasie**, z uwagi na to, że w przyszłości dalsze straty nastąpić mogą.

Wątpliwości te **nie** są zgoła **uzasadnione**.

Komisja szacunkowa, przybywszy do poszkodowanego w danym dniu, rejestruje straty poniesione przez niego do tegoż dnia. Komisja ta jednak istnieć będzie aż do końca wojny i, jeżeli ten sam poszkodowany następnie jakiegokolwiek straty poniesie, dodatkowa rejestracja tych strat może być przez Komisję Szacunkową uskuteczniiona.

Za dokonaniem zaś rejestracji strat obecnie, w możliwie najkrótszym czasie, przemawia ta okoliczność, że ślady zniszczenia szybko się zacierają, to też niebawem nie wszystkie straty dałoby się stwierdzić.

Indemnizacja strat, poniesionych wskutek wojny, ma jeden główny cel, mianowicie, powrót do życia źródeł wytwórczości, to znaczy warsztatów pracy, w szerokim tego słowa znaczeniu, na skutek wojny zmarłych; wobec tego jasnym jest, iż wszelkie przedmioty **zbytku**, jako rzeczy nie mające bezpośredniego związku z ekonomiczną wytwórczością kraju, indemnizacji nie ulegają.

Najważniejszym niewątpliwie warunkiem oszacowania strat jest zupełna **ściślność i wiarogodność prac Komisji Szacunkowych**.

Dla przeprowadzenia należytej kontroli Komisje szacujące straty składają się z dwóch instancji:

- 1) Komisja I-go stopnia, uskuteczniająca sprawdzanie i oszacowanie strat na miejscu;

- 2) Komisja II-go stopnia, kontrolująca z urzędu działalność Komisji I-go stopnia, rozpatrująca wszelkie spory i zażalenia i ustalająca ostatecznie wysokość strat.
-

Dla szacowania strat, poniesionych przez własność ziemską, ustanowione są komisje szacunkowe przez Centralne Towarzystwo Rolnicze.

Obecnie Rada Główna Opiekuńcza przystępuje do oszacowania strat, poniesionych przez miasta, handel, przemysł oraz rzemiosła.

Książka niniejsza zawiera w sobie:

Przepisy o organizacji komisji dla szacowania strat w miastach, handlu i rzemiosłach.

Przepisy o tem, na jakich zasadach samo szacowanie strat uskutecznione być winno.

Co się tyczy strat w **przemysle**, to odnośne przepisy wydane zostały w oddzielnej broszurce p. t. «O rejestracji strat poniesionych przez zakłady przemysłowe».

O ORGANIZACJI

KOMISJI DLA REJESTRACJI STRAT, PONIESIONÝCH WSKUTEK WOJNY PRZEZ WŁASNOŚĆ MIEJSKĄ, HANDEL I RZEMIOSŁA.

Dla szacowania strat poniesionych wskutek wojny przez:
właścicieli domów i lokatorów w miastach,
„ willi i ich lokatorów,
właścicieli przedsiębiorstw handlowych oraz
zakładów rzemieślniczych *) w miastach
tworzą się:

- 1) **Komisja Szacunkowa Miejska** w każdym mieście, lub miasteczku (osadzie), liczącem więcej, niż 3,000 mieszkańców — jako pierwsza instancja,
- 2) **Główna Komisja Szacunkowa Miejska w Warszawie** — jako druga instancja.

Oszacowanie strat wojennych w miasteczkach, liczących mniej niż 3,000 mieszkańców, należy do kompetencji Komisji Szacunkowych-Rolnych, stosownie do reskryptu Naczelnika Zarządu Cywilnego v. Kriessa z dnia 27 października 1915 roku.

Straty, poniesione przez właścicieli i lokatorów willi, należą do kompetencji Komisji Szacunkowych Miejskich. Wolno jednak właścicielowi willi zwrócić się o dokonanie oszacowania do odnośnej Komisji Rolnej, o ile willa nie należy do zorganizowanego letniska.

Pod willą rozumie się dom mieszkalny na własny użytek, lub do wynajmu przeznaczony, znajdujący się albo w letnisku, jak np. Konstancin, Skolimów i t. p., lub też w innem miejscu, charakteru letniska nie posiadającym; wszelkie budynki dodat-

*) Pod zakładem rzemieślniczym rozumieć należy zakład nieposiadający motoru i zatrudniający mniej niż 20 robotników, lub też posiadający motor, lecz zatrudniający mniej niż 10 robotników.

kowe, do willi przynależne, wchodzą również w zakres Komisji Szacunkowych Miejskich.

Komisje Miejskie organizuje **Powiatowa Rada Opiekuńcza**.

W skład Komisji Szacunkowych Miejskich wchodzi :

- 1) taksator ogniowy, albo przedstawiciel Urzędu Starzych Zgromadzenia Kupców, albo deputat podatkowy, albo członek byłej Komisji do spraw podatku przemysłowego, albo wreszcie, w braku, ich sędzia gminny w miasteczkach (osadach), wójt albo pełnomocnik gminny;
- 2) przedstawiciel Tow. Kredytowego Miejskiego, o ile egzystuje ono w samym mieście, albo delegat tegoż Towarzystwa, o ile taki jest na miejscu, — w braku ich, przedstawiciel istniejącej w mieście finansowej instytucji współdzielczej albo organizacji rzemieślniczej;
- 3) znany w mieście właściciel domu albo kupiec.

Przy szacowaniu strat w handlu i rzemiosłach dążyć należy do tego, ażeby w Komisjach brali udział przedstawiciele stanu kupieckiego i rzemieślniczego.

W razie braku w danej miejscowości odpowiednich kandydatów z osób należących do jednej z wyżej wymienionych kategorii, do składu Komisji mogą być powołani miejscowi mężowie zaufania.

Nazwiska członków Komisji, referentów i sekretarzy winny być zakomunikowane przez prezesa Powiatowej Rady Opiekuńczej Naczelnikowi Powiatu lub Prezydentowi Policji; o wszelkich następnych zmianach w składzie Komisji władze te winny być powiadomione.

Komisje przystępują do czynności dopiero po otrzymaniu od Naczelnika Powiatu lub Prezydenta Policji piśmiennego zawiadomienia o tem, że nie mają oni nic przeciwko udziałowi wskazanych mu osób w pracach Komisji.

Komisje Szacunkowe Miejskie działają na zasadzie **instrukcji** przez Władze zatwierdzonej i w książce tej poniżej podanej.

Po ukończeniu szacowania strat Komisja spisuje w każdym poszczególnym wypadku swój **wniosek** według przepisanego wzoru.

Poszkodowany, niezadowolony z wniosku, podaje nie później, jak w 2 tygodnie od daty jego podpisania na ręce prezydującego Komisji Szacunkowej Miejskiej zażalenie **do Głównej Komisji Szacunkowej Miejskiej w Warszawie.**

Wykończone operaty szacunkowe (ewentualnie z zażaleńiami, § 25 Instrukcji Ogólnej), po upływie terminu dwutygodniowego, prezydujący Komisji Szacunkowej Miejskiej przesyła do Głównej Komisji Szacunkowej Miejskiej do Warszawy.

Przy każdej Komisji Miejskiej jest referent lub sekretarz, prowadzący jej kancelarję.

Jako II-gą Instancję w sprawie szacowania strat, poniesionych przez miasta, handel i rzemiosła, organizuje **Rada Główna Opiekuńcza Główną Komisję Szacunkową Miejską w Warszawie.**

W skład Komisji tej wchodzi:

- 1) delegat Koła Architektów w Warszawie,
- 2) przedstawiciel Towarzystwa Kredytowego m. Warszawy,
- 3) członek Rady Miejskiej m. Warszawy,
- 4) przedstawiciele:
 - a) Komitetu Giełdowego w Warszawie,
 - b) Urzędu Starszych Zgromadzenia Kupców,
 - c) Stowarzyszenia Kupców Polskich,
 - d) Związku Kupców m. Warszawy,
 - e) Warszawskiego Związku Stowarzyszeń Spożywczych,
 - f) Stowarzyszenia Właścicieli Nieruchomości w Warszawie,
 - g) Komisji Zgromadzeń Rzemieślniczych,
 - h) Związku Rzemieślników Chrześcijan,
 - i) Sekcji IV Rzemieślniczej Towarzystwa popierania Przemysłu i Handlu.

Komisja Główna podzielona zostaje na odpowiednią do potrzeby ilość **wydziałów.**

W wydziałach, rozpatrujących sprawy strat w budowlach miejskich, winien zasiadać obowiązkowo delegat Koła Architektów, przedstawiciel Towarzystwa Kredytowego m. Warszawy

oraz przedstawiciel Stowarzyszenia Właścicieli Nieruchomości m. Warszawy.

W wydziałach zaś, rozpatrujących sprawy strat poniesionych przez handel lub rzemiosła, winien brać udział obowiązkowo przedstawiciel przynajmniej jednej z wymienionych wyżej organizacji kupieckich. i rzemieślniczej.

Każdy wydział wybiera ze swojego grona przewodniczącego oraz posiada swojego referenta.

Zadanie Komisji Głównej polega na:

- 1) **stałej kontroli** nad działalnością Komisji Miejskich,
- 2) **wyjaśnianiu wszelkich wątpliwości,**
- 3) **rozstrzygnięciu wszelkich zażaleń** na działalność Komisji Miejskich, lub pojedynczych jej członków,
- 4) **ściśletem zbadaniu każdego operatu i wydaniu ostatecznego orzeczenia o sumie, strat przez poszkodowanego poniesionych,**
- 5) **na wyznaczaniu cen jednostkowych** na rozmaite kategorie przedmiotów.

Nazwiska członków Głównej Komisji Szacunkowej Miejskiej, referentów i sekretarzy winny być zakomunikowane przez Radę Główną Opiekuńczą Naczelnikowi Zarządu Cywilnego, który winien być również powiadomiony o wszelkich następujących zmianach w składzie Komisji.

Komisja Główna przystępuje do czynności dopiero po otrzymaniu od Naczelnika Zarządu Cywilnego piśmiennego zawiadomienia o tem, iż niema on nic przeciwko udziałowi wskazanych mu osób w pracach Komisji.

INSTRUKCJA OGÓLNA

O SZACOWANIU STRAT, PONIESIONYCH WSKUTEK WOJNY PRZEZ MIASTA, HANDEL I RZEMIOSŁA.

§ 1.

Komisje przystępują do szacowania strat na żądanie poszkodowanego i pobierają od niego opłatę, o czem niżej mowa w § 7.

Komisje powinny dołożyć wszelkich starań, aby możliwie wszystkie straty, przez wojnę wyrządzone, zarejestrowane, t. zn. spisane i oszacowane zostały.

Ponieważ jest rzeczą do przewidzenia, że zwłaszcza nieoświecone warstwy będą sceptycznie zapatrywać się na całą sprawę rejestracji i stawiać pytania, czy aby napewno szkody zwrócone im będą, przeto Komisje i wszyscy ich członkowie powinni użyć wszelkich możliwych starań, aby ludzi do rejestracji nakłaniać, wyjaśniając poszkodowanym, że rejestracja jest jedynym sposobem zabezpieczenia dowodów poniesionych strat i, że dlatego, tak w interesie każdego poszkodowanego, jak i w interesie całego ogółu leży, aby możliwie wszystkie straty oszacowane były, nadmieniając przytem, że Instrukcje, na mocy których szacowanie się odbywa, są przez władze zatwierdzone. Rzeczą jest jasną, że, gdy kiedyś na kongresie pokojowym sprawa indemnizacji będzie roztrąsana, postawione będzie wówczas pytanie, jaka jest cyfra ogólna szkód, przez kraj nasz tak w dziedzinie rolnictwa, jak własności miejskiej, przemysłu, handlu i rzemiosł wskutek wojny poniesionych? Im więcej poszkodowanych rejestracja obejmie, tem dokładniejszą będzie odpowiedź.

Wszystkie Komisje Szacunkowe Miejskie poczynią odpowiednie kroki, aby ludność była należycie powiadomiona o celach rejestracji, jej znaczeniu, oraz o tem, kiedy w danym mieście i w jakim lokalu Komisja rozpocznie swoje czynności, oraz jakie dane i jakie dokumenty poszkodowani mają przygotować?

§ 2.

Natychmiast po sformowaniu listy członków Komisji i po zatwierdzeniu jej przez Naczelnika Powiatu lub Prezydenta Policji, Komisja Szacunkowa Miejska zarządzi rozlepienie ogłoszenia treści następującej:

„Na zasadzie reskryptu Jego Excelencji Naczelnika Zarządu Cywilnego v. Kriessa z dnia 25 Marca 1916 roku, podaje się do wiadomości, iż dla oszacowania strat, poniesionych wskutek wojny przez mieszkańców, utworzona zostaje Komisja Szacunkowa Miejska, w której skład wchodzi:

Przewodniczący

Członkowie

Zastępcy

Biuro Komisji mieści się w
i otwarte jest codziennie prócz niedziel i świąt od godziny 9-tej rano do godziny 3-ej po poł.

Osoby pragnące, aby straty ich oszacowane zostały, winny zgłosić się do biura Komisji.

Opłata wynosi:

1 rubla od każdego 100 rb. stwierdzonych strat.

Opłata ta nie może wynosić mniej:

- 1) niż 3 rb.—od właściciela nieruchomości, właściciela handlu lub warsztatu rzemieślniczego;
- 2) niż 1 rb.—od lokatora, który nie jest właścicielem ani nieruchomości, ani handlu, ani warsztatu rzemieślniczego.

Opłata powyższa może być zmniejszona do $\frac{1}{2}\%$ czyli do 5 rub. od każdego tysiąca stwierdzonej przez Komisję cyfry strat w tych wypadkach, gdy poszkodowany silnie ucierpiał lub gdy oszacowanie strat okaże się wyjątkowo proste i łatwe.

Poszkodowany może być uwolniony od opłaty tylko w wypadkach zupełnie wyjątkowych, gdy ubóstwo jego stanowczo będzie przez Komisję Szacunkową stwierdzone.

Wszelkie informacje udzielane są bezpłatnie“.

§ 3.

Komisje Szacunkowe Miejskie posiadają pieczęć z napisem:
„KOMISJA SZACUNKOWA MIEJSKA W.

§ 4.

Wszyscy członkowie Komisji przed objęciem funkcji składają uroczyste przyrzeczenie sumiennego pełnienia obowiązków, według formuły następującej:

„Przyrzekam uroczyście, że, nie powodując się ani przyjaźnią, ani pokrewieństwem, ani chęcią zysku, ani innemi jakimikolwiek bądź względami, sumiennie pełnić będę obowiązki członka Komisji Szacunkowej, pomnąc na odpowiedzialność, jaką na siebie biorę“.

§ 5.

Posiedzenia Komisji są ważne, o ile uczestniczy w nich dwóch członków Komisji oraz przewodniczący lub jego zastępca.

§ 6.

W imieniu małoletnich i ubezwłasnowolnionych poszkodowanych stają przed Komisjami Szacunkowemi ich opiekunowie prawni.

W imieniu Towarzystw Akcyjnych, wszelkich wogóle spółek, instytucji społecznych i wogóle w imieniu jednostek prawnych—ich przedstawiciele.

W imieniu parafji rzymsko-katolickich proboszczowie lub wikarzy, a w razie ich nieobecności—prezesi dozorów kościelnych.

W imieniu parafji protestanckich pastorzy.

W imieniu dozorów bóżniczych—zarządzający tychże dozorów.

Kobiety zamężne mogą stawać przed Komisjami Szacunkowemi bez asystencji mężów.

W imieniu poszkodowanych, którzy, będąc zmuszeni do opuszczenia kraju z powodu wojny, nie zdołali wrócić, mogą stawać przed Komisjami Szacunkowemi osoby obce bez specjalnego piśmiennego upoważnienia, o ile Komisja nabierze przekonania, że osoby te są w możności, w zastępstwie nieobecnego, udzielić niezbędnych wyjaśnień dla określenia jego strat.

Rejestracja odbywa się kosztem poszkodowanego.

Opłata wynosi 1% od stwierdzonej przez Komisję cyfry strat, z tem jednak zastrzeżeniem, że opłata taka w żadnym wypadku nie może wynosić mniej:

niż 3 ruble od właściciela nieruchomości, właściciela handlu lub warsztatu rzemieślniczego;

niż 1 rubel od lokatora, nie będącego właścicielem ani nieruchomości, ani handlu, ani zakładu rzemieślniczego.

Opłata powyższa może być zmniejszona do $\frac{1}{2}\%$ czyli do 5 rub. od tysiąca stwierdzonej przez komisję cyfry strat w tych wypadkach, gdy poszkodowany silnie ucierpiał lub gdy oszacowanie strat okaże się wyjątkowo proste i łatwe.

Przy składaniu deklaracji (§ 8) poszkodowany wpłaca na ręce przewodniczącego Komisji Szacunkowej kwotę, obliczoną według cyfry strat, w deklaracji podanej. Po dokonaniu oszacowania przez Komisję, ustala się ostatecznie wysokość opłaty i następuje bądź zwrot poszkodowanemu nadpłaconej kwoty, bądź też, przeciwnie, dopłata brakującej kwoty przez poszkodowanego.

Po dokonaniu tego obrachunku, przewodniczący wydaje poszkodowanemu kwit na wpłaconą przez niego kwotę.

W wypadkach wyjątkowych, gdy zajdzie tego potrzeba, Komisja zarządzi zbadanie eksperta lub ekspertów. Koszta ekspertyzy ponosi w tych wypadkach poszkodowany.

Jeżeli poszkodowany, niezadowolony z wniosku Komisji Miejskiej, złoży zażalenie do Głównej Komisji Szacunkowej Miejskiej, żądając w niem dokonania powtórnej ekspertyzy, winien on na koszta tej powtórnej ekspertyzy uiścić odnośną kwotę na ręce przewodniczącego Komisji Miejskiej, lub też wprost do kasy Głównej Komisji w Warszawie.

O ile zażalenie za słuszne uznane zostanie, Komisja Główna zwróci poszkodowanemu pieniądze złożone na powtórnej ekspertyzę.

Przy pobieraniu opłat za rejestrację należy brać pod uwagę sumę całkowitych strat, poddanych pod ocenę Komisji, nie odliczając od niej pieniędzy, jakie wpłynęły do rąk poszkodowanego na poczet tychże strat, gdyż suma strat

brutto, a nie suma strat netto służy tu za podstawę do obliczenia opłaty.

Od opłaty jest wolna:

własność tych, którzy będąc zmuszeni do opuszczenia kraju nie zdołali powrócić, i których majątek pozostał bez opieki. Należność od nich, gdy powrócą, ściągnięta zostanie.

Pozatem poszkodowany może być uwolniony od opłaty tylko w wypadkach zupełnie wyjątkowych, gdy ubóstwo jego stanowczo będzie przez Komisję Szacunkową stwierdzone.

§ 8.

Poniesione przez siebie straty poszkodowany wpisuje na specjalnej deklaracji według przepisanej wzoru.

O ile poszkodowany nie umie pisać, deklarację na zasadzie jego zeznań ustnych, wypełnia jeden z członków Komisji lub sekretarz.

W wypadkach, gdy straty są nieznaczone i sprawa jest zupełnie prosta, ustne oświadczenie poszkodowanego zapisuje się wprost do protokołu.

Przed przystąpieniem do czynności, prezydujący ostrzega poszkodowanego, że winien on zeznawać ściśle z prawdą i zupełnie bezstronnie, a to pod odpowiedzialnością prawną.

Prezydujący uprzedza również poszkodowanego, że dokonywane oszacowanie ma charakter prywatny i nie stanowi tytułu prawnego do dochodzenia strat.

§ 9.

Prezydujący Komisji zapytuje poszkodowanego:

- 1) jakie straty, w jakich okolicznościach poniósł i na jaką sumę je oblicza?
- 2) czy otrzymał jakie pieniądze na poczet strat wojennych? Jeżeli tak, to kiedy? od kogo? w jakich warunkach? jaką mianowicie sumę?
- 3) czy otrzymał kwity rekwizycyjne? jeżeli tak, to od jakich wojsk? (t. j. czy rosyjskich, czy niemieckich, czy austrijackich?) i na jaką sumę?
- 4) czy otrzymał już jakie pieniądze za kwity rekwizycyjne? (spis kwitów rekwizycyjnych winien być do operatu dołączony),
- 5) czy uszkodzenie majątkowe nastąpiło na skutek rozka-

zu władz rosyjskich, czy rozkaz był piśmienny, czy ustny? Jeżeli piśmienny, to kopja tego rozkazu winna być dołączona do operatu,

- 6) czy poszkodowany może, na poparcie swego zeznania, co do poniesionych strat i określenia ich wysokości, złożyć Komisji jakie dokumenty i przedstawić świadków?

§ 10.

W celu możliwie ścisłego ustalenia strat, Komisje uciekają się do wszelkich środków dowodowych, zjeżdżają na grunt, gdzie miała miejsce szkoda, przesłuchują świadków, badają dokumenty, polisy, rejestry, kosztorysy, plany, księgi handlowe, inwentarze, umowy, kontrakty, korespondencje i t. p., oraz, w razie potrzeby, zasięgają opinii ekspertów, zwracając najstaranniejszą uwagę na ich wybór.

Co się tyczy poprzednio dokonanych oszacowań strat wojennych, czy to przez Komitety Obywatelskie, czy przez jakiegokolwiek bądź inne organy, to wszelkie odnośne protokoły Komisje traktować winny wyłącznie tylko jako materiał pomocniczy, który od początku do końca z gruntu sprawdzić należy. Wyjątek stanowi oszacowanie strat, sporządzone przez władze rosyjskie w wypadkach zniszczenia mienia z rozkazu komendy wojskowej, lecz tylko o tyle, o ile szacowanie dokonane zostało ściśle według przepisów zawartych w § 11 „Przepisów o miejscowościach, znajdujących się w stanie wojennym“ (dodatek do § 23 Ogólnej Organizacji Gubernii, t. II Zbioru Praw Cesarstwa Rosyjskiego).

Zgodnie z tym artykułem Komisja składać się winna z Naczelnika Powiatu, jako Przewodniczącego Komisji, z Prezesa Zjazdu Sędziów Pokoju, Naczelnika Wojennego oraz przedstawiciela Zarządu Miejskiego.

Straty przez Komisję w takim składzie oszacowane powtórnie przeszacowaniu nie ulegają.

Oszacowania, dokonane przez Podkomisje wyznaczone na skutek rozkazu wice-ministra spraw wewnętrznych Żołotarewa w myśl okólnika generał-gubernatora Warszawskiego do gubernatorów z dn. 19 stycznia 1915 roku, jako mające charakter czynności czysto przygotowawczej, przez Komisje Szacunkowe Miejskie na zasadach ogólnych sprawdzane być winny.

§ 11.

Świadkowie i eksperci poprzedzają swe zeznania złożeniem uroczystego przyrzeczenia, zobowiązując się w nim do zeznawania zgodnie z prawdą.

Forma przyrzeczenia jest następująca:

„Przyrzekam uroczyście, że jako świadek (ekspert) przy szacowaniu strat poniesionych wskutek wojny przez W-go zeznawać będę zgodnie z prawdą, pomnąc, że mogę być pociągnięty do zaprzysiężenia mego zeznania“.

Przyrzeczenie takie, przez świadków i ekspertów podpisane, winno być do danego operatu dołączone w oryginale.

Na świadków nie mogą być powoływani:

- a) małoletni, którzy nie ukończyli 15 lat życia,
- b) głuchoniemi nie umiejący pisać,
- c) obłąkani,
- d) pozbawieni wyrokiem sądowym wszystkich praw stanu.

Dla wyjaśnienia sprawy, któraby w inny sposób wyjaśniona być nie mogła, mogą być zbadani w charakterze świadków krewni poszkodowanego, którzy uprzednio winni złożyć i podpisać przed Komisją uroczyste przyrzeczenie, o którym mowa wyżej.

§ 12.

W wypadkach wyjątkowych, gdy wyrządzenie szkody nie może być stwierdzone ani przy pomocy świadków, ani przy pomocy dokumentów, i wogóle wówczas, gdy Komisja uzna, że dane, przedstawione przez poszkodowanego, są nieścisłe—Komisja zażąda od poszkodowanego złożenia zeznania, poprzedzonego uroczystem przyrzeczeniem mówienia prawdy, z nadmienieniem, że może on być do zaprzysiężenia swego zeznania pociągnięty.

Poszkodowany podpisuje w tej mierze formułę przepisaną w § 11.

§ 13.

Przed przystąpieniem do składania zeznań, świadkowie i eksperci winni być uprzedzeni przez Prezydującego Komisji o doniosłości uroczystego przyrzeczenia i następstwach prawnych świadomie fałszywego zeznania.

§ 14.

O uchybieniach przeciwko uroczystemu przyrzeczeniu zauważonych, Komisje komunikują odnośnym władzom sądowym, które rozwiną kroki przez prawo przewidziane.

§ 15.

Opinie ekspertów, zeznania świadków oraz poszkodowanego, winny być w sprawach bardziej skomplikowanych spisywane na oddzielnych arkuszach i dołączone do odnośnych operatów szacunkowych, w sprawach zaś prostych w samym protokóle zapisane zostaną.

§ 16.

Do każdego operatu dołączone być winny powołane w nim, a dla sprawy najistotniejsze dokumenty w kopjach, poświadczonych za zgodność przez Prezydującego Komisji.

Zamiast kopji dokumentu może być złożony tylko wyciąg z niego, zawierający datę, oraz skróconą treść tych części, które z oszacowaniem rzeczy utraconej mają bezpośredni związek. Zasada ta stosowana być winna stale do aktów rejentalnych, polis asekuracyjnych i innych dokumentów, co do których wiadomo, gdzie oryginały ich są przechowywane. Zgodność wyciągu z osnową dokumentu poświadczy Prezydujący Komisji.

Co się tyczy dokumentów, których sporządzenie kopji jest zbyt trudne i zbyt kosztowne, a zrobienie wyciągu niemożliwe, jak naprz. plany geometryczne, plany architektoniczne i t. p., to dokumenty te poszkodowany obowiązany jest dostarczyć Głównej Komisji Szacunkowej Miejskiej, na każde jej żądanie.

Wogóle za zasadę przyjąć należy, że poszkodowany obowiązany jest przedstawić Komisji Szacunkowej wszelkie posiadane przez siebie dokumenty, które mogą się okazać pomocne przy szacowaniu strat przez niego poniesionych.

§ 17.

Przy rejestracji strat, poniesionych przez przedsiębiorstwa handlowe winny być zbadane księgi handlowe, tak te, które są przez prawo przepisane, jak też i inne, jakie na miejscu się znajdują.

O wyniku badania uczyniona będzie wzmianka we wniosku.

§ 18.

Ocena zeznań świadków, złożonych dokumentów, zeznań poszkodowanego, jak również ocena opinii ekspertów należy całkowicie do uznania Komisji.

§ 19.

Komisje dążyć winny do ustalenia, czy dana strata wywołana została:

- 1) **przez bezpośrednie zarządzenie władz wojskowych i jakich mianowicie ?**
- 2) **przez rekwizycję?**

W pierwszym wypadku stwierdzić należy, czy to przy pomocy dokumentów, czy też świadków, że zniszczenie przez władze wojskowe w istocie zarządzone zostało.

Rozporządzenia władz, na piśmie wydane, winny być dołączone do operatu w dosłownych kopych.

O ile straty płyną z rekwizycji, należy stwierdzić, czy były wydane kwity rekwizycyjne? przez jakie wojsko? i na jaką sumę? jak również, czy poszkodowany otrzymał jakie pieniądze za rekwizycje? Krótkie wyciągi kwitów rekwizycyjnych winny być do operatów dołączone.

Jeżeli na kwicie rekwizycyjnym jest wypisana suma niższa od rzeczywistej wartości przedmiotu, natenczas rzeczywista wartość jego winna być należycie stwierdzona i jako strata zapisana.

Jeżeli dokonana została rekwizycja bez wydania kwitu rekwizycyjnego, to sam fakt dokonania rekwizycji, oraz wartość zarekwirowanych rzeczy winny być ustalone przez Komisję w drodze badania świadków.

Co się tyczy protokółów wójtów gmin, w wypadkach takich sporządzanych, winny być one traktowane jako materiał pomocniczy, który sprawdzić należy.

O ile poszkodowany posiada podobny protokół, wzmianka o tem winna być zrobiona tak we wniosku, jak i w orzeczeniu Głównej Komisji Szacunkowej Miejskiej (§§ 22 i 30), w duplikacie zaś orzeczenia protokół wójta gminy powinien być wymieniony, podobnie jak się wymienia kwity rekwizycyjne.

Pod rekwizycją wogóle należy rozumieć zabranie przedmiotu ruchomego w celu zasilenia armji, dokonane z rozkazu władzy, a w wypadkach wyjątkowych—i bez tego rozkazu.

§ 20.

Komisje dążyć winny do ustalenia w każdym poszczególnym wypadku, z winy władz jakiego państwa strata nastąpiła?

Dla strat, wyrządzonych przez zarządzenia lub działania władz każdego z państw walczących, oddzielny wniosek Komisji Szacunkowej Miejskiej sporządzony być winien.

Rekwizycje też w oddzielnych wnioskach muszą być spisywane, w zależności od tego, przez którą armję zostały dokonane.

Rozdział na straty, wynikłe z rekwizycji, i straty ogólne wprowadzony jest dlatego, że za rekwizycje niewątpliwie rządy płacić będą wcześniej, niż za inne szkody wojenne, a to w myśl § 52 Konwencji Haskiej.

Rozdział zaś według tego, która z armji walczących spowodowała zniszczenie wprowadzony jest dlatego, aby oddzielny bilans strat, spowodowany przez każdą z walczących armji, można było ustalić.

We wszystkich tych wypadkach, gdy nie uda się stwierdzić, przez jaką armję zostały spowodowane dane straty, należy wypisać je również na oddzielnym wniosku, zaznaczając w jego nagłówku, że „działania wojenne“ były ich przyczyną.

§ 21.

Przedmioty zbytku, jako nie mające bezpośredniego związku z ekonomiczną wytwórczością kraju, nie ulegają rejestracji.

Jednakowoż uszkodzony ma prawo zadeklarować, że straty takie poniósł.

Komisja sprawdza, czy istotnie strata taka miała miejsce, lecz nie wdaje się w jej ocenę; straty te Komisja zaznacza we wniosku, lecz nie wlicza ich do ogólnej sumy strat.

§ 22.

Każdy **wniosek** Komisji Szacunkowej Miejskiej zawierać winien następujące dane:

- a) datę i miejsce spisania wniosku,
- b) imię i nazwisko uszkodzonego,

- c) nazwę miasta, miasteczka lub osady z wymienieniem powiatu, w którym się ono znajduje i najbliższej stacji kolejowej,
- d) opis przebiegu pracy rejestracyjnej: badanie świadków, ekspertów, dokumentów i t. d.
- e) opis poniesionych przez poszkodowanego strat.

W końcu Komisja postawi konkluzję:

że straty bezpośrednie, materialne i stwierdzone, poniesione przez poszkodowanego, wynoszą rubli.

Straty spowodowane zostały (przez jakie wojsko).

Nieopłaconych kwitów rekwizycyjnych od sumy strat odejmować nie należy.

We wnioskach, dotyczących się rekwizycji, winno być zaznaczone, ile kwitów rekwizycyjnych i na jaką sumę posiada poszkodowany.

§ 23.

Na żądanie poszkodowanego Przewodniczący Komisji wydaje mu za swoim podpisem kopje każdego znajdującego się w operacie dokumentu. Za sporządzenie kopji poszkodowany opłaca 1 rubla od arkusza.

§ 24.

Poszkodowany winien być powiadomiony przez przewodniczącego Komisji o cyfrze ustalonych przez Komisję strat.

Poszkodowany, niezadowolony z wniosku Komisji, ma prawo **w ciągu dwóch tygodni** od daty podpisania go, złożyć na ręce przewodniczącego Komisji Miejskiej **zażalenie** z wyluszczeniem powodów, powołaniem się na nowych świadków, nowe dokumenty i t. p.

§ 25.

Operaty wykończone, po upływie terminu wymienionego w § 24, ewentualnie z zażaleniami, Komisja Miejska przesyła do Głównej Komisji Szacunkowej Miejskiej w Warszawie.

§ 26.

Jako druga instancja **orzekająca** w formie ostatecznej wysokość strat wojennych przez miasta, handel i rzemiosła poniesionych, tworzy się jedna na kraj cały:

Główna Komisja Szacunkowa Miejska w Warszawie.

§ 27.

Zadanie Głównej Komisji Szacunkowej Miejskiej polega:

- 1) na stałej kontroli Komisji Szacunkowych Miejskich;
- 2) na wyjaśnieniu i rozstrzygnięciu wszelkich wątpliwości i sporów, powstać mogących w ciągu pracy rejestracyjnej;
- 3) na ścisłym zbadaniu każdego operatu i sprawdzeniu, czy jest on zgodnie z Instrukcją opracowany;
- 4) na rozstrzygnięciu zażaleń;
- 5) na wydaniu ostatecznego orzeczenia, ustalającego istotną cyfrę strat bezpośrednich, materialnych i stwierdzonych poniesionych przez danego poszkodowanego;
- 6) na wyznaczaniu, ewentualnie zatwierdzaniu cen jednostkowych na rozmaite kategorie przedmiotów.

Członkowie Głównej Komisji Szacunkowej Miejskiej, przed przystąpieniem do czynności, składają uroczyste przyrzeczenie, zgodnie z treścią przytoczoną wyżej w § 4 Instrukcji.

§ 28.

Każdy operat, przez Komisję Miejską sporządzony, winien być **merytorycznie** rozpoznany przez Główną Komisję, która ma prawo wszelkimi środkami zbadać ścisłość wniosku Komisji I-go stopnia. Komisja Główna władna będzie wydelegować na miejsce jednego ze swych członków, dla powtórnego zbadania świadków, lub też dla zbadania nowych świadków i wysłuchania opinii, czy to poprzedniego, czy też nowego eksperta.

Komisja Główna władna też będzie bądź zwrócić wniosek Komisji I-go stopnia do przerobienia, bądź nakazać powtórne zbadanie sprawy innej Komisji Szacunkowej Miejskiej,—słowem **Komisja Główna będzie miała prawo uczynić wszystko, co uzna za właściwe dla kompetentnego i obiektywnego ocenienia strat.**

Następnie Komisja Główna spisuje **orzeczenie**, ustalające wysokość strat poniesionych przez poszkodowanego, w sposób ostateczny i nie podlegający zaskarżeniu.

Orzeczenie to ustali, że:

straty bezpośrednio, materialne i stwierdzone, przez poszkodowanego poniesione wskutek wojny, wynoszą Rb.

§ 29.

Każdemu wnioskowi Komisji Miejskiej I-go stopnia winno odpowiadać orzeczenie Komisji Głównej.

A więc, ile wniosków Komisji Miejskich I-go stopnia, tyle orzeczeń Komisji Głównej, czyli, że dla strat spowodowanych przez każdą armję oddzielnie—oddzielne orzeczenie spisane być winno.

To samo tyczy się rekwizycji i działań wojennych (patrz § 20).

§ 30.

W orzeczeniu, tyczącem się rekwizycji, winno być zaznaczone, ile kwitów rekwizycyjnych posiada poszkodowany i na jaką sumę są one wydane. Tamże winna być uczyniona wzmianka o protokołach wójta gminy, dotyczących rekwizycji, posiadanych przez poszkodowanego (patrz § 19 Instrukcji).

§ 31.

Jednocześnie z podpisaniem oryginału orzeczenia członkowie Komisji Głównej podpisują jego **duplikat**.

Duplikat ten wydany zostaje poszkodowanemu, jako oryginalny dowód, stwierdzający wysokość poniesionych przez niego strat.

Dowód ten wydany być może tylko w jednym egzemplarzu, o czym winna być uczyniona na nim wzmianka.

W razie zagubienia go lub zniszczenia Komisja postąpi według zasad wogóle przyjętych w razie zagubienia dokumentów.

Duplikat orzeczenia, tyczący się strat poszkodowanego, nieobecnego w kraju, pozostaje do jego dyspozycji w aktach Komisji Głównej.

§ 32.

Na żądanie poszkodowanego Główna Komisja Szacunkowa Miejska winna wydać mu kopję wszystkich posiadanych przez siebie w jego sprawie dokumentów za opłatą 1 rubla od arkusza.

§ 33.

Poszkodowany może też otrzymać na swoje żądanie kopję wniosku Komisji Miejskiej I-go stopnia, na którym jednak winno być zaznaczone, że nie wniosek ten, lecz duplikat orzeczenia Komisji stanowi dowód stwierdzający wysokość strat.

§ 34.

Komisja Główna prowadzi porządkiem chronologicznym w oddzielnej księdze rejestr wydanych przez siebie orzeczeń.

§ 35.

Dla ważności uchwały Komisji Głównej koniecznym jest, aby przynajmniej trzech jej członków brało udział w posiedzeniu.

Członkowie ci podpisują orzeczenie oraz jego duplikat.

Podpis zawierać musi: imię i nazwisko, stan społeczny, a ewentualnie tytuł naukowy członka Komisji.

Podpisy nieczytelne są niedopuszczalne.

§ 36.

Do Instrukcji niniejszej dołączone są instrukcje specjalne dla szacowania strat:

- w budowlach,
- w urządzeniach, znajdujących się w obejściu budowli,
- w ruchomościach,
- w koniach i środkach przewozowych,
- w zakładach handlowych,
- w przedsiębiorstwach rzemieślniczych,

Co się tyczy strat wszelkich innych kategorii, to Komisje winny ustalić ich wysokość na zasadzie danych zebranych na miejscu i nie mają prawa odmówić oszacowania strat, tłumacząc się brakiem odpowiednich instrukcji.

INSTRUKCJA

DLA SZACOWANIA STRAT w BUDOWLACH.

§ 1.

Budowle dzielą się pod względem **materiałów**, z których są zbudowane na:

murowane i
drewniane,

pod względem **przeznaczenia** na:

1. budowle **publiczne**, jako to: kościoły, szkoły, teatry etc.,
2. budowle **mieszkalne** — przeznaczone do stałego przebywania w nich ludzi,
3. budowle **gospodarskie**, jako to: składy, stajnie, obory, wozownie, szopy i t. p.

Stosownie do **jakości wykonania** budowle dzielą się na:

dostatnie,
zwyčajne,
skromne.

- I. Pod budowlą **dostatnią** rozumie się budowlę wykonaną z wyborowych materiałów, ze specjalną starannością zarówno co do konstrukcji jak wyglądu zewnętrznego i urządzenia wnętrza, oraz wykończenia wszystkich szczegółów.
- II. Pod budowlą **zwyčajną** — rozumie się budowlę wykonaną z dobrych materiałów, prostej konstrukcji, bez szczególnie starannego wykończenia.
- III. Pod budowlą **skromną** — rozumie się budowlę wykonaną z gorszych materiałów, mniej starannej konstrukcji i z niedbałym wykończeniem.

§ 2.

Działania wojenne mogą spowodować odnośnie do budowli:

- zniszczenie całkowite,
- „ częściowe,
- uszkodzenie zasadnicze,
- „ powierzchniowe.

§ 3.

Pod **zniszczeniem całkowitem** rozumieć należy spalenie lub rozwalenie budynku, przyczem fundamenty lub podziemia mogą pozostać nietknięte. Budynek uważa się za zniszczony całkowicie również i wtedy, gdy pewna nieznaczna część ścian i kominów pozostała na miejscu.

Zniszczenie częściowe zachodzi wówczas, gdy część budynku pozostała w stanie możliwym do dalszego trwania i użytku, chociaż część ta wymaga mniejszej lub większej naprawy.

Pod **uszkodzeniem zasadniczem** rozumieć należy uszkodzenie istotnych, wewnętrznych lub zewnętrznych części konstrukcji budynku (np. wiązania dachowego, ścian, stropów, kominów, pieców, drzwi, okien i t. p.), i gdy stan ich wymaga całkowitej zamiany lub gruntownej przeróbki.

Pod **uszkodzeniem powierzchniowym** rozumieć należy uszkodzenie, przy którym nie zostały nadwyreżone żadne części konstrukcji budowli (np. uszkodzenie pokrycia dachowego, szczyby w ścianach, odbicie wyprawy, wybicie szyb, dziury w podłogach i t. p. nieistotne uszkodzenia, które łatwo mogą być usunięte).

§ 4.

Przystępując do szacowania strat, poniesionych przez budowlę, Komisja sporządzi przedewszystkiem **opis** budowli przed zniszczeniem lub uszkodzeniem.

W opisie winny być zaznaczone:

ulica, na której nieruchomość się znajduje,

numer uliczny (policyjny),

wymiary budowli (długość, szerokość i wysokość. Wysokość oblicza się od powierzchni ziemi do wierzchu gzymsu lub do okapu).

objętość (kubiczność) w metrach lub łokciach sześciennych.

Do opisu dołączyć należy wedle możności plan budynku, lub szkic odrębny.

§ 5.

Komisja winna orzec, **do jakiego rodzaju i kategorii** zalicza się budowlę, oraz w jakim **stanie** była ona przed wojną, t. j. czy w stanie **dobrym, średnim, czy złym?**

§ 6.

Następnie Komisja sporządzi **opis szkód** przez budowlę poniesionych, zaznaczając, czy miało miejsce: zniszczenie całkowite, częściowe,—uszkodzenie zasadnicze lub powierzchowne.

§ 7.

Sporządziwszy w sposób powyższy opis jej strat, Komisja winna określić **wartość budowli przed wojną.**

Komisja posiłkuje się przytem, jako materiałem pomocniczym:

1. szacunkiem asekuracji rządowej, t. j. sumą, na jaką budowla otaksowana była przez Wzajemne Towarzystwo Ubezpieczeń Budowli od Ognia w gub. Królestwa Polskiego (lecz nie sumą do asekuracji przyjętą), oraz szacunkiem technicznym Towarzystwa Kredytowego Miejskiego;
2. szacunkiem, wyprowadzonym na zasadzie norm jednostkowych, ustalonych przez Koło Architektów w Warszawie, do niniejszego dołączonych;
3. innemi danemi, co do wartości budowli, przez właściciela złożonemi, jak np. kosztorysy, kontrakty z przedsiębiorcami budowlanymi, rachunki architektów, dostawców i t. p.

Wogóle zaznaczyć należy, że obowiązkiem Komisji jest określenie istotnej wartości budowli przed wojną.

Po dokonaniu powyższego, Komisja ustala, **jaki procent wartości budowli na skutek wojny stracony został**, czyli innemi słowy, wysokość strat winna być określona w stosunku procentowym do pierwotnej wartości budowli.

Jeżeli np. budowla całkowicie zniesiona została, to strata wynosi 100% jej wartości; jeżeli zaś miało miejsce zniszczenie

częściowe, to Komisja ustala, czy zniszczenie to reprezentuje np. 40%, czy 60% jej wartości i t. p. Podobnie Komisja ustali odpowiedni procent, jeżeli miało miejsce uszkodzenie zasadnicze.

Po stwierdzeniu, jaki procent pierwotnej wartości budowli został utracony, Komisja określi, jaką sumę w rublach procent ten wynosi i sumę tę, jako stratę, zapisze.

§ 8.

Kościoły szacuje się według norm przyjętych dla budowli publicznych; dla otrzymania ilości pięter, wysokość kościoła (od ziemi do gzymsu) dzieli się na kondygnacje, po 4 metry każda. Każdej kondygnacji odpowiada jedno piętro, zaś parter liczy się za jedną kondygnację.

Wieże szacować należy według cen o 20 — 40% wyższych od cen dla samego kościoła przyjętych.

W poszczególnych wypadkach, ze względu na wyjątkowo kosztowną konstrukcję, wyprowadzony według powyższych norm szacunek, może być przez Komisję odpowiednio zwiększony.

§ 9.

O ile budynek jest w części murowany, w części drewniany, należy procentowo określić stosunek części murowanych do drewnianych i dopełnić szacowania odpowiednio do kubeczności jednej i drugiej części, według cen jednostkowych dla budowli murowanych i drewnianych, z uwzględnieniem przy każdej z nich ilości pięter lub kondygnacji, jaki cała budowla posiada.

Tabela cen jednostkowych.

I. BUDOWLE MUROWANE.

Za metr sześcienny.

Rodzaj	Kategoria	Stan	o parterze	o parterze i 1-ym piętrze	o parterze i 2-ych piętrach	o parterze 3-ych piętrach i wyżej
Publiczne	Dostatnia	dobry	9.80	9.00	8.60	7.30
		średni	7.70	7.10	6.70	5.80
		zły	5.60	5.00	4.80	4.20
	Zwyczajna	dobry	8.20	7.50	7.20	6.10
		średni	6.40	5.90	5.60	4.80
		zły	4.70	4.20	4.00	3.50
	Skromna	dobry	7.40	6.80	6.50	5.50
		średni	5.80	5.30	5.00	4.30
		zły	4.20	3.80	3.60	3.20
Mieszkalne	Dostatnia	dobry	9.60	8.90	8.50	7.50
		średni	7.80	7.20	7.00	6.10
		zły	6.00	5.50	5.30	4.80
	Zwyczajna	dobry	8.00	7.40	7.10	6.20
		średni	6.50	6.00	5.80	5.10
		zły	5.00	4.60	4.40	4.00
	Skromna	dobry	7.20	6.70	6.40	5.60
		średni	5.90	5.40	5.20	4.60
		zły	4.50	4.20	4.00	3.60
Gospodarskie	Dostatnia	dobry	5.40	4.90	—	—
		średni	4.40	3.90	—	—
		zły	3.00	2.70	—	—
	Zwyczajna	dobry	4.50	4.10	—	—
		średni	3.70	3.30	—	—
		zły	2.50	2.30	—	—
	Skromna	dobry	4.10	3.70	—	—
		średni	3.30	3.00	—	—
		zły	2.30	2.10	—	—

1. Jeżeli w budowlach brak piwnic sklepionych, to szacunek zmniejsza się — przy budynkach parterowych o 10%, a przy piętrowych o 5%.
2. Jeżeli w budowlach gospodarskich są sklepione piwnice, to szacunek budowlę podwyższa się o 10%.
3. Jeżeli w budowlach znajdują się instalacje, wówczas szacunek podwyższa się: przy całkowitej instalacji kanalizacyjno-wodociągowej o 10%, — przy całkowitej instalacji oświetlenia elektrycznego lub gazowego o 2%.

O ile instalacje powyższe są tylko częściowe, lub też zawierają jeszcze inne urządzenia, normy % ulegają zmianie odpowiedniej — stosownie do uznania Komisji.

Tabela cen jednostkowych

II. BUDOWLE DREWNIANE.

Za metr sześcienny.

Rodzaj	Kategoria	Stan	Parterowe	Piętrowe
Publiczne	Dostatnia	dobry	6.30	5.30
		średni	4.90	4.00
		zły	2.40	1.70
	Zwyczajna	dobry	5.20	4.40
		średni	4.10	3.30
		zły	2.00	1.40
	Skromna	dobry	4.40	3.70
		średni	3.50	2.80
		zły	1.70	1.20
Mieszkalne	Dostatnia	dobry	6.00	5.00
		średni	4.70	3.70
		zły	2.20	1.40
	Zwyczajna	dobry	5.00	4.20
		średni	3.90	3.10
		zły	1.80	1.20
	Skromna	dobry	4.30	3.60
		średni	3.60	2.60
		zły	1.50	1.00
Gospodarskie	Dostatnia	dobry	3.30	2.40
		średni	2.80	2.00
		zły	2.00	1.20
	Zwyczajna	dobry	2.70	2.00
		średni	2.30	1.70
		zły	1.50	1.00
	Skromna	dobry	2.30	1.70
		średni	2.00	1.50
		zły	1.20	0.80

1. Jeżeli budowle drewniane nie posiadają podmurowania, to od szacunku ich odejmuje się 5 %.
2. Jeżeli budowle drewniane posiadają piwnice sklepione, to do szacunku ich dodaje się 15 %.
3. Jeżeli w budowlach znajdują się instalacje, wówczas szacunek podwyższa się: przy całkowitej instalacji kanalizacyjno-wodociągowej o 15 %, przy całkowitej instalacji oświetlenia elektrycznego lub gazowego o 3 %.

O ile instalacje powyższe są tylko częściowe, lub zawierają jeszcze inne urządzenia, normy % ulegają odpowiedniej zmianie, stosownie do uznania Komisji.

INSTRUKCJA

DLA SZACOWANIA STRAT W URZĄDZENIACH,
ZNAJDUJĄCYCH SIĘ W OBEJŚCIU BUDOWLI.

§ 1.

Straty w znajdujących się w obejściu budowli: studniach, mostach, ogrodzeniach, brukach i t. p., winny być przez Komisję szacowane na zasadach poniższych.

§ 2.

Straty w studniach i mostach ustala Komisja według swego uznania.

§ 3.

Ogrodzenia dzielą się na dwie kategorie:

do **pierwszej** kategorii należą parkany murowane lub sztachety żelazne na podmurowaniu,

do **drugiej** kategorii należą parkany drewniane lub heblowane sztachety.

Pod względem **stanu** ogrodzenia dzielą się na znajdujące się w stanie:

dobrym,
średnim i
złym.

Ogrodzenia w złym stanie nie biorą się pod uwagę.

Wartość ogrodzenia oblicza się według jego długości (niezależnie od wysokości) na zasadzie cen jednostkowych za metr bieżący, wskazanych w załączonej tabeli.

Jeżeli ogrodzenie zniszczone zostało całkowicie, to wartość ta w całości, jako strata się zapisuje.

W razie częściowego uszkodzenia ogrodzenia, należy uszkodzenie to obliczyć procentowo i tą drogą dojść do ustalenia cyfry strat.

§ 4.

Bruki szacować należy na podstawie kwadratury według cen jednostkowych, podanych w załączonej tabeli za metr kwadratowy. Bruki w stanie złym nie podlegają oszacowaniu.

Tabela cen jednostkowych.

III. OGRODZENIA.

Za metr bieżący.

Parkan murowany lub sztachety żelazne na podmurowaniu	dobry średni	18.00 15.00
Parkan drewniany lub sztachety heblowane	dobry średni	5.00 3.00

IV. BRUKI.

Za metr kwadratowy.

Bruk asfaltowy na betonie wraz z betonem	dobry średni	3.50 3.00
Bruk lub szosa	dobry średni	2.40 2.00

INSTRUKCJA

O SZACOWANIU STRAT W RUCHOMOŚCIACH.

§ 1.

Przy szacowaniu zniszczonych ruchomości domowych, Komisja winna sporządzić:

opis zniszczonych przedmiotów, oraz
ustalić ich wartość.

Pod «ruchomościami domowymi» rozumie się wszystkie przedmioty w mieszkaniu znajdujące się*).

Przy określeniu wartości zniszczonych ruchomości, Komisja kieruje się wszelkimi przedstawionymi jej przez poszkodowanego dowodami, jako to: kwitami, rachunkami dostawców, zeznaniami świadków i t. p.; w szczególności, o ile poszkodowany okaże polisę Tow. Ubezpieczeń, na mocy której ruchomości jego były od ognia ubezpieczone, wartość tych ruchomości w polisie wykazana, winna być przez Komisję wzięta pod uwagę.

W wielu jednak wypadkach dokładne podanie spisu zniszczonych ruchomości, a temsamem i ustalenie ich wartości może okazać się niemożliwym; Komisja wówczas kierować się winna zasadami następującemi:

§ 2.

Jasną jest rzeczą, że im więcej lokal zawiera powierzchni, tem na ogół większa jest ilość znajdujących się w nim ruchomości. Im więcej zaś przedmiotów — tem na ogół większa jest ich wartość.

Jeżeli np. wskutek bombardowania zniszczony został całkowicie lokal ośmiopokojowy wraz ze znajdującemi się w nim ru-

*). Co do przedmiotów zbytku i dzieł sztuki zastrzega się § 21 Instrukcji Ogólnej.

chomościami, a z drugiej strony podobny lokal 6-cio pokojowy, to można uważać za rzecz prawie pewną, iż wartość zniszczonych ruchomości lokalu 8-mio pokojowego jest większa niż wartość ruchomości lokalu 6-cio pokojowego.

Jakość ruchomości, a tem samem i wartość zależna jest w dalszym ciągu od **rodzaju budynków**, w jakich te ruchomości się znajdują.

Pod tym względem można ruchomości podzielić na trzy rodzaje:

- 1) **do pierwszego rodzaju** zaliczają się umeblowania lokali **domów mieszkalnych**, a więc domów dochodowych, willi, pałaców, hoteli, pensjonatów;
- 2) **do drugiego rodzaju** zaliczają się umeblowania budowli użyteczności **publicznej**, jak kościoły, domy ludowe, teatry, cyrki i t. p.
- 3) **do trzeciego rodzaju** należą sprzęty w zabudowaniach gospodarskich, a więc: w składach, wozowniach, stajniach, oborach, spięrzach i t. p.

W domach mieszkalnych oraz w budowlach użyteczności publicznej rozróżnić można, w zależności od **materiałów i wykończenia**, umeblowanie trojakiej kategorii:

- 1) umeblowanie **dostatnie**, t. j. przedmioty wykonane z kosztownych materiałów przy starannej robocie;
- 2) umeblowanie **zwyczajne**, t. j. przedmioty wykonane z dobrych materiałów przy dobrej robocie, i
- 3) umeblowanie **ubogie**, t. j. przedmioty wykonane z materiałów poślednich przy gorszej robocie.

W budowlach gospodarskich rozróżnić należy tylko **dwie kategorie**:

- 1) **sprzęty zwykłe**, t. j. wykonane z dobrych materiałów przy dobrej robocie;
- 2) **sprzęty ubogie**—wykonane z tanich materiałów przy gorszej robocie.

Wartość przedmiotów każdej z tych kategorii oczywiście jest różna.

Wreszcie wartość przedmiotów zależna jest od stanu, w jakim się te przedmioty przed zniszczeniem znajdowały. Stan ten mógł być **dobry, średni, lub zły.**

- 1) Za **będące w stanie dobrym** uważa się przedmioty, które nie wymagają naprawy, ani odnowienia.
- 2) Za **będące w stanie średnim** — przedmioty przez używanie nieco podniszczone, ale nadające się w zupełności do dalszego użytku.
- 3) Za **będące w stanie złym**—przedmioty, które wskutek dłuższego użycia lub lichego wykonania stały się mało zdadne do dalszego użytku i wymagają gruntownej naprawy.

Mając na względzie zasady powyższe Koło Architektów ułożyło załączoną przy niniejszym tabelę, określającą wartość przeciętną ruchomości, przyjmując za jednostkę 1 metr kwadratowy powierzchni lokalu.

§ 3.

W celu posiłkowania się temi normami winna Komisja przedewszystkiem obliczyć **powierzchnię** lokalu, w którym ruchomości się mieściły.

Przy obliczaniu powierzchni przyjmować należy powierzchnię całkowitą zabudowania, bez wyłączenia murów, klatek schodowych, sieni bram i t. p.

Strychów i piwnic niezamieszkałych przy obliczaniu tem brać pod uwagę nie należy; wyjątek stanowią zabudowania gospodarskie w tym wypadku, jeżeli strychy i piwnice w tych zabudowaniach były stale używane jako składy lub na inne potrzeby gospodarskie.

Powierzchnię lokali nieumeblowanych lub pomieszczeń niezawierających żadnych wogóle sprzętów, należy wyłączyć z ogólnej powierzchni.

Następnie Komisja ustali:

jakiego rodzaju był zniszczony budynek, a więc, czy był to np. dom mieszkalny, czy kościół, czy skład? **czy umeblowanie było dostatnie, czy zwyczajne, czy ubogie?**

w jakim stanie było to umeblowanie, t. j. czy w stanie dobrym, średnim, czy złym?

Po ustaleniu tego oraz po określeniu powierzchni lokalu, Komisja wyprawdza wartość ruchomości, opierając się na normach, w załączonej tabeli podanych.

§ 4.

O ile wszystkie ruchomości w lokalu, którego powierzchnia została obliczona, uległy zniszczeniu, to otrzymana na zasadzie tablic cen jednostkowych wartość tych ruchomości, wyraża poniesione przez poszkodowanego straty.

O ile zniszczeniu uległa tylko część ruchomości, a niektóre z nich ocalały, to w tym wypadku, po obliczeniu na zasadach powyższych wartości wszystkich ruchomości danego lokalu przed zniszczeniem, należy odjąć od niej wartość przedmiotów niezniszczonych i otrzymana tą drogą różnica wyrażać będzie sumę strat przez poszkodowanego poniesionych.

Tablica cen jednostkowych.

RUCHOMOŚCI.

Rodzaj przeznaczenia	Stopień zamożności (kategoria)	Stan używalności	Cena za 1 m. kw. p.	
			Rub.	kop.
I. Umeblowanie lokali domów mieszkalnych	Dostatni	dobry	90	—
		średni	60	—
		zły	30	—
	Zwykły	dobry	45	—
		średni	30	—
		zły	15	—
Ubogi	dobry	20	—	
	średni	15	—	
	zły	7	—	
II. Umeblowanie budowli użyteczności publicznej	Dostatni	dobry	20	—
		średni	15	—
		zły	8	—
	Zwykły	dobry	10	—
		średni	7	—
		zły	4	—
Ubogi	dobry	6	—	
	średni	4	—	
	zły	2	—	
III. Sprzęty w zabudowaniach gospodarskich	Zwykły	dobry	2	—
		średni	1	30
		zły	—	70
	Ubogi	dobry	2	—
		średni	—	75
		zły	—	30

INSTRUKCJA

O SZACOWANIU KONI I ŚRODKÓW PRZEWOZOWYCH.

Każda Komisja Szacunkowa Miejska ustanawia dla swego miasta ceny jednostkowe na konie w granicach cen przytoczonych w tabeli, do niniejszego dołączonej.

Powozy, karety, dorożki, wozy, furgony, platformy, chomonta i t. p. środki przewozowe, szacowanie być winny według cen, zamieszczonych w załączonej do niniejszego tabeli.

Co się tyczy koni, które zapisane były przez władze rosyjskie do powinności wojskowej i jako takie zaopatrzone zostały w odnośne bilety, to cena na biletach tych wymieniona za cenę ostateczną uznana być musi.—Na skutek tego, właściciel, któremu konia takiego podczas mobilizacji po wybuchu wojny władze rosyjskie zabrały i cenę w bilecie wskazaną uściły, nie może z tego tytułu rościć żadnej pretensji.

Co się tyczy wszelkich innych koni, które do powinności wojskowej były zapisane i odnośnych biletów nie posiadały, to Komisje winny szacować konie te według załączonej tabeli.

Konie dzielą się na następujące kategorie:

- a) **konie wyjazdowe**, a więc konie zaprzęgowe, wierzcho-we, konie w remizach i w ujeżdżalniach,
- b) **konie dorożkarskie**,
- c) **konie robocze (przewozowe)**.

W każdej z tych kategorii koń należyć może:

- albo do klasy pierwszej,
- albo do klasy drugiej,
- albo do klasy trzeciej.

Do klasy pierwszej należą konie najlepsze, dobrej miary, zdrowe na nogach, posiadające cechy rasy.

Do klasy drugiej zaliczamy konia średniej miary, zdrowego na nogach, bez wybitnej cechy rasy.

Wreszcie **do klasy trzeciej** zaliczamy konie, nie kwalifikujące się do dwóch klas powyższych, a więc konie używane do wożenia piasku, cegły, dychawiczne, stare, i t. p.

Przy szacowaniu powozów, furgonów etc. należy brać pod uwagę ich gatunek, ilość lat służby i stopień zniszczenia.

Wolno jest Komisji przekroczyć ceny przytoczone w tabelach, jednakowoż tylko w tych wyjątkowych wypadkach, gdy właściciel udowodni należycie przed Komisją wartość sztuki.

Tabela cen jednostkowych koni w miastach.

Kategoria	Klasa I	Klasa II	Klasa III
Konie wyjazdowe	600—800 rb.	400—600 rb.	200—400 rb.
Konie dorożkarskie	300—400 rb.	200—300 rb.	100-200 rb. w dużych miastach 50—100 rb. na prowincji
Konie robocze	400—700 rb.	200—400 rb.	50—200 rb.

Tabela cen jednostkowych sztuk przewozowych w miastach.

Kareta remizowa lub prywatna nie wyżej	1000 rb.	
Lando	"	1000 "
Powóz	"	900 "
Bryczka	"	300 "
Sanki	"	200 "
Platforma stosownie do siły nośnej	150—400	"
Wóz resorowy 1 konny		150 "
" " 2 " "		200 "
" zwyczajny 1 konny na żelaznych osiach		61 "
" " 2 " " "		83 "

} na drewnianych 25% taniej.

Wózek ręczny 4 kołowy	30 rb.
„ „ 2 „	25 „
Dorożka parokonna	300—700 „
„ jednokonna na gumach	250—500 „
„ „ „ żelaznych kołach	150—300 „

Tabela cen jednostkowych na uprzęż i chomonta w miastach.

Chomonto angielskie nie wyżej	150 rb.
Para chomont angielskich nie wyżej	250 „
Szory pojedyncze nie wyżej	125 „
Para szor „ „	200 „
Chomonto krakowskie nie wyżej	100 „
Para chomont krakowskich nie wyżej	180 „
Zwyczajne chomonto robocze, wykonane z porząd- nej skóry z pasami rzemiennymi	50 „
Chomonto robocze mieszane	35 „

Środki przewozowe nie wymienione w instalacji, jako to omnibusy, furgony płótnem kryte, wózki mleczarskie, breki, amerykany, biedy, latarnie, siodła, części uprzęży, baty, rzemie- nie, uzdy, kantary, pasy, łańcuchy, koła zapasowe, osie i t. p. Komisja szacować winna według cen ustalonych na miejscu lub według opinii rzeczoznawców, zwracając baczną uwagę na ich dobór.

INSTRUKCJA

DLA SZACOWANIA STRAT W HANDLU.

§ 1.

Komisja Szacunkowa ustalić winna ilość i wartość zniszczonych lub zarekwirowanych towarów.

W tym celu Komisja ucieka się do wszelkich środków dowodowych, a więc do zbadania ksiąg handlowych, inwentarzy, kontraktów, umów, kwitów, faktur i t. p. dokumentów.

Pod wartością towaru rozumie się jego cena sprzedażna w czasie przed wojną.

Wyjątek od tej zasady zachodzi tylko w tym wypadku, gdy towar nabyty został przez handlującego już w trakcie wojny. Natenczas handlujący winien wykazać po jakiej cenie towar kupił.

Na zasadzie tej ceny kupna, Komisja ustali wartość towaru, dodając do niej odpowiedni procent, który pokrywać powinien normalne koszty handlowe i umiarkowany zysk.

§ 2.

We wniosku swym Komisja Szacunkowa Miejska zaznaczy, na podstawie jakich dokumentów wysokość strat ustalona została.

§ 3.

Jeżeli handlujący nie przedstawia Komisji ani ksiąg handlowych, ani dokumentów, na zasadzie których wysokość strat oszacowana być winna, natenczas Komisja zarządzi badanie, zadając poszkodowanemu następujące zapytania:

- 1) czem handlował?
- 2) czy interes należał do niego osobiście, czy też miał wspólników?
- 3) czy interes założył sam, czy też nabył go od kogo? Jeżeli nabył—to kiedy, od kogo i za jaką sumę?

- 4) z jakim kapitałem przystąpił do interesu?
- 5) jakie miał obroty tygodniowe i czym je uzasadnia?
- 6) skąd sprowadzał towary i od kogo? jakie ilości i na jaką sumę? (wymienić odległość od źródła zakupu, ewentualnie od stacji kolejowej oraz zwykły stan dróg, czy szosa? polska droga? i t. d.)
- 7) czy prowadził księgi handlowe i jakie mianowicie?
- 8) czy prowadził księgi inwentarza? czy obliczał remanent corocznie?
- 9) dlaczego nie przedstawia Komisji ksiąg handlowych ani innych dokumentów, na zasadzie których możnaby ustalić ilość i wartość towaru?
- 10) gdzie lokował gotówkę?
- 11) jaki miał kredyt i gdzie?
- 12) jakie ma należności od osób trzecich? jakie ma zobowiązania pieniężne?
- 13) czy interes był ubezpieczony od ognia? jeżeli tak, to na jaką sumę i gdzie?
- 14) z ilu pokoi składał się sklep lub pracownia?
- 15) ile wynosiło komorne rocznie?
- 16) wiele osób pracowało w zakładzie?
- 17) z czego składało się urządzenie sklepu?
- 18) ile podatku dochodowego i jaki patent opłacał poszkodowany w 1913, 1914 i 1915 roku?
- 19) czy handlujący zajmował się komisjonerstwem? Jeżeli tak, to jaka była suma rocznego obrotu interesów komisowych i czy handlujący włącza powyższą sumę do cyfry obrotu podanego Komisji?
- 20) od jak dawna istnieje interes, i które z towarów cieszyły się największym popytem? które z towarów najdawniej były sprzedawane w sklepie?

Niezależnie od powyższego, prezydujący Komisji stawia poszkodowanemu pytania wyszczególnione w § 9-ym Instrukcji Ogólnej.

Na zasadzie wszystkich pytań powyższych, Komisji nie trudno będzie określić przedewszystkiem wiarogodność zeznań poszkodowanego, a następnie ustalić ilość, jakość i wartość towarów, które posiadał i które uległy zniszczeniu lub rekwizycji.

Co się tyczy kwestji, w jakich warunkach i przez kogo towar został zniszczony lub zarekwirowany, to Komisja zarządzi badanie świadków.

§ 4.

Odnosnie małych sklepików w miasteczkach, Komisja dążyć winna przedewszystkiem do ustalenia wysokości obrotu.

Następnie jako zasadę przyjąć należy, że wartość inwentarza sklepiku spożywczego wynosi 10% obrotu roczn.

"	"	"	galanteryjnego, białawatego i żelaznego łącznie.	20%	"	"
"	"	"	białawatego	25%	"	"
"	"	"	z tytoniem	10%	"	"
"	"	"	żelaznego	30%	"	"
"	"	"	materiałów piśmien.	33%	"	"
"	"	"	galanteryjnego	15%	"	"

W warunkach wyjątkowych Komisja może wprowadzić w tych normach pewne zmiany, winna jednak uzasadnić je w swoim wniosku.

INSTRUKCJA

O SZACOWANIU STRAT W ZAKŁADACH RZEMIEŚLNICZYCH.

§ 1.

Ilość, jakość i wartość materiałów surowych oraz gotowych wyrobów Komisje ustalać będą według zasad wymienionych w przepisach «O szacowaniu strat w handlu».

§ 2.

Ilość, jakość i wartość maszyn i narzędzi właściciel zakładu winien udowodnić przed Komisją, czy to za pomocą dokumentów piśmiennych, czy też za pomocą zeznań świadków.

§ 3.

O ile dana maszyna uszkodzona została, lecz znajduje się na miejscu, to zadaniem Komisji będzie określić, jaki wydatek wypadnie ponieść, aby ją doprowadzić do należytego stanu.

PRAKTYCZNE WSKAZÓWKI

DLA CZŁONKÓW KOMISJI, REFERENTÓW I SEKRETARZY.

1. Zgodnie z przepisami « O organizacji Komisji Szacunkowych Miejskich » — Komisje te winny być zatwierdzone przez Kreischefa lub Prezydenta Policji danego miasta.

Podania do władz o zatwierdzenie z wymienieniem składu Komisji, referenta, lub sekretarza, winno być wniesione przez Powiatową Radę Opiekuńczą, — tego powiatu, w którym miasto się znajduje.

2. Komisja po zatwierdzeniu swem winna:

- a) ustalić treść ogłoszenia zgodnie z § 2 Instrukcji Ogólnej i, uzyskawszy na to zgodę władzy, ogłoszenie to rozlepić w widocznych punktach w mieście;
- b) wybrać lokal na biuro Komisji. W lokalu tym w godzinach wskazanych w § 2 Instrukcji Ogólnej winien się zawsze znajdować sekretarz lub referent Komisji, dla dawania wyjaśnień zgłaszającym się poszkodowanym i załatwiania czynności biurowych;
- c) o ile na miejscu wychodzi jakieś pismo, należy umieścić w nim ogłoszenie o rozpoczęciu czynności Komisji, a następnie przez perjodyczne dawanie wzmianek o czynnościach Komisji stale informować opinię o całościakcie akcji rejestracyjnej;
- d) członkowie Komisji winni podpisać przyrzeczenie zgodne z § 4 Instrukcji Ogólnej. Przyrzeczenia te winny być odesłane do Głównej Komisji Szacunkowej Miejskiej w Warszawie.

3. Cała robota kancelaryjna, a więc spisywanie zeznań świadków, sporządzanie wyciągów z dokumentów, formowanie wniosków, odbieranie od niepiśmiennych poszkodowanych danych faktycznych, co do wysokości strat i t. d., wszystko to spoczywać będzie na sekretarzach Komisji Szacunkowych Miejskich I-go stopnia.

Ponieważ, jak to wyżej powiedziano, rejestracja strat w naszym kraju wykonywana jest całkowicie siłami społecznymi, przeto pracom szacunkowym należy nadać cechy jaknajwiększej wiarygodności.

Cała praca wykonana być musi ze szczególną skrupulatnością, a każdy operat winien się odznaczać porządkiem bez zarzutu.

Stąd oczywisty wniosek, że na wybór sekretarza Komisji musi być zwrócona pod każdym względem nader baczna uwaga. Sekretarza cechować winny: wysoki poziom moralny, wyrobienie biurowe i dokładna znajomość Instrukcji.

Pożądanem jest bardzo, aby na stanowiska sekretarzy powoływani byli ludzie, znający stosunki miejscowe i sami w mieście znani.

Niezbędnem jest, aby dla dokładnego obznajmienia się z Instrukcją, kandydat na sekretarza przybył na 5 — 6 dni do Warszawy, gdzie przy biurze Głównej Komisji Szacunkowej Miejskiej prowadzone będą odnośne kursy.

Kursy te są bezpłatne.

Tam, gdzie wśród miejscowej inteligencji nie znajdzie się odpowiedniego kandydata na stanowisko sekretarza, wypadnie go z Warszawy wydelegować.

4. Komisje postąpią najlepiej, jeżeli postarają się o jaknajszersze rozpowszechnienie tak zwanej «deklaracji poszkodowanego». Jest to blankiet (szemat drukowany) zawierający pytania odnoszące się do poniesionych przez poszkodowanego strat.

Poszkodowany winien zawczasu przygotować taką deklarację, odpowiadając ściśle na zadane w niej pytania.

Ceny zniszczonych lub zabranych mu obiektów winny być przez poszkodowanego podane.

Wszystkie straty, poniesione przez poszkodowanego, winny być zamieszczone na jednej deklaracji.

Jasnym jest, że dobrze sporządzona deklaracja niezmiernie ułatwi pracę Komisji, to też, o ile czas sekretarzowi na to pozwoli, powinien on pisać deklarację dla niepiśmiennych poszkodowanych.

5. Deklaracje, stosownie do § 7 Instrukcji Ogólnej, winien odbierać od poszkodowanego sam przewodniczący Komisji, pobierając jednocześnie należność za dokonanie oszacowania, obliczoną według tegoż § 7-go.

O fakcie wpłacenia przewodniczący robi adnotację na deklaracji, a następnie oddaje ją sekretarzowi.

Sekretarz klasyfikuje straty pod względem formalnym, rozdzielając je na rekwizycje i pozostałe straty, a także w zależności od tego, przez jaką armję są one spowodowane (§ 20 Instrukcji Ogólnej).

Dane zamieszczone w deklaracji, sekretarz wpisuje do odpowiednich szematów, stanowiących część operatu.—Szematy te noszą nagłówki:

„straty wynikłe z rekwizycji wojsk“

„straty ogólne, spowodowane przez wojska“

Sekretarz wypełnia szematy te w ten sposób, że Komisji pozostaje tylko stwierdzić straty, ustalić ceny i wyprowadzić ogólną cyfrę strat.

Po ustaleniu cyfry strat przewodniczący Komisji ostatecznie określa należność od poszkodowanego za dokonanie rejestracji i, albo zwraca poszkodowanemu część wpłaconych przez niego pieniędzy, (o ile zredukowano cyfrę podaną w deklaracji), albo też żąda dopłaty, o ile stwierdzone straty przewyższą cyfrę w deklaracji wskazaną.

Na wpłaconą ostatecznie przez poszkodowanego sumę przewodniczący Komisji wydaje mu za swoim podpisem kwit, opatrzone pieczęcią i wydarty z księgi sznurowej, w której pozostaje duplikat kwitu, pisany przez kalkę.

6. Wszystkie czynności Komisji objęte są drukowanym szematem. Druk ten należy wypełniać, wpisując w odpowiednie miejsca nazwiska członków Komisji, zeznania świadków, cyfry strat etc.

7. O ile deklaracja poszkodowanego jest spisana na oddzielnym blankiecie (drukowanym szemacie), wówczas we wniosku po rubryce („prezylujący zapytał poszkodowanego“), nie należy powtarzać treści deklaracji, lecz zrobić do niej odsyłacz, pisząc „patrz deklarację poszkodowanego“.

O ile jednak poszkodowany zawczasu nie przygotował deklaracji, wówczas wszystko, co zezna on w materji poniesionych przez siebie strat, winno być zapisane bezpośrednio w rubryce pytań, zadanych mu przez przewodniczącego Komisji.

8. W rubryce omawiającej przedstawione dokumenty winien być podany tylko ich spis. Kopje dokumentów i wyciągi z nich winny być zrobione na oddzielnych arkuszach.

9. W rubryce zeznan świadków, wszyscy świadkowie podpisują się pod uroczystem przyrzeczeniem mówienia prawdy.

Krótkie zeznania świadków mogą być zamieszczone bezpośrednio za przyrzeczeniem.—Dłuższe zeznania winny być zamieszczone na oddzielnych arkuszach.—Jednak spis wszystkich świadków musi być na drukowanym szemacie podany.

10. Gdy zachodzi potrzeba zawezwania ekspertów, należy przedewszystkiem postarać się znaleźć ich wśród miejscowych rzeczoznawców. Gdyby to się okazało niemożliwem, należy zawezwać eksperta z Warszawy, lub innego większego miasta.

Nazwisko eksperta (lub ekspertów) winno być w operacie podane w odpowiedniej rubryce drukowanego szematu, w którym też ekspert musi podpisać przyrzeczenie rzetelnego spełnienia swych obowiązków.

Opinia eksperta winna być spisana na oddzielnym arkuszu i opatrzona jego podpisem, oraz datą wydania opinii.

11. W razie konieczności zawezwania eksperta z Warszawy, należy się z tem zwrócić do Biura Głównej Komisji Szacunkowej Miejskiej, która żadanego eksperta wydeleguje.

12. Koszta ekspertyzy są bardzo znaczne i wskutek tego zwykła opłata od poszkodowanego za rejestrację nie byłaby w stanie ich pokryć, z tych względów, zgodnie z § 7 Instrukcji Ogólnej koszta ekspertyzy winien ponosić poszkodowany, niezależnie od normalnej opłaty należnej za rejestrację.

O ile więc Komisja uzna za konieczne wezwanie eksperta lub ekspertów, poszkodowany winien na ręce przewodniczącego wpłacić z góry odnośną kwotę na wynagrodzenie ekspertów.

13. Wnioski Komisji I-go stopnia winny być spisane zgodnie z brzmieniem § 20 Instrukcji Ogólnej na oddzielnych półarkuszach. Półarkusze te są drukowanymi szematami, na jednej stronie których znajduje się miejsce do zrobienia spisu zniszczonych obiektów. W spisie tym winno się znaleźć wszystko to, co Komisja, po sprawdzeniu deklaracji poszkodowanego, uznała za zgodne z rzeczywistością, czyli winny tam być pomieszczone tylko straty stwierdzone, materialne i bezpośrednie, poniesione przez poszkodowanego na skutek zarządzeń, rekwizycji jednej tylko armji, lub „działań wojennych“ (§ 20).

Główna Komisja Szacunkowa Miejska umieści bezpośrednio pod tem swoje ostateczne orzeczenie, tyjące się wysokości strat.

14. Duplikaty orzeczeń, opatrzone bieżącymi numerami, pieczęcią Głównej Komisji Szacunkowej Miejskiej i podpisami jej członków będą przesyłane do poszczególnych Komisji I-go stopnia, które rozdadzą je odnośnym poszkodowanym.

15. W praktyce niejednokrotnie powstać może wątpliwość, czy daną stratę zaliczyć do rekwizycji, czy też do innych strat. Dla ułatwienia orjentacji zaznaczyć należy, że **pod rekwizycją rozumie się zabranie przedmiotu, mające na celu zasilenie armji pod jakąkolwiek bądź postacią**; w szczególności więc zabranie kaszy dla ludzi, siana dla koni,—bez względu na to, czy za wzięte rzeczy został wydany kwit, czy też go nie wydano; natomiast zniszczenie budowli, spalenie lasu i t. p. zaliczyć należy do strat ogólnych.

16. Zgodnie z § 19 Instrukcji Ogólnej w wypadku, gdy na kwicie rekwizycyjnym wypisana jest suma niższa od rzeczywistej wartości przedmiotu, wówczas wartość ta winna być przez Komisję ustalona i jako strata zapisana.

Przypuśćmy naprz., że sztukę materiału wartości 150 rubli zarekwiirowali rosjanie, wydając za nią kwit na rb. 100, wówczas Komisja, ustalivszy wartość sztuki rzeczzonego materiału na rb. 150, zaznaczy, że strata wynosi istotnie rb. 150, na poczet których poszkodowany otrzymał kwit rekwizycyjny tylko na rb. 100. Strata ta 150 rb. winna bya zemieszczona we wniosku, dotyczącym szkód wynikłych z rekwizycji rosyjskiej.

17. **Komisje nie mają prawa odmówić oszacowania strat, tłumacząc się brakiem odpowiednich instrukcji.**

Każda strata winna być oszacowana przez komisję, w braku zaś odnośnych cen w Instrukcji—Komisja sama ustali wartość zniszczonych przedmiotów.

18. Zgodnie z „Głównymi zasadami rejestracji“ Komisja winna przy szacowaniu kierować się **cenami obowiązującymi w danej okolicy przed wojną. Wyjątki w tej mierze stanowią:**

- 1) **te wypadki, gdy poszkodowany nabył towar już w czasie wojny,**
- 2) **te wypadki, gdy poszkodowany wytworzył dany przedmiot z materiału nabytego podczas wojny po cenach wojennych.**

W obu tych wypadkach, o ile przedmioty takie zniszczone lub zarekwiirowane zostały, wartość ich winna być ustalona na

podstawie cen, po jakich towar lub materiały zostały przez poszkodowanego nabyte, dodając do nich odpowiedni procent, który pokrywać powinien normalne koszty handlowe i umiarkowany zysk.

19. Straty obliczone być winny w walucie rosyjskiej.

W niektórych jednak wypadkach, a mianowicie, jeżeli poszkodowany otrzymał na poczet odszkodowania pewną sumę pieniędzy w markach naprz. za zarekwirowane przedmioty, wypadnie zamienić marki na ruble. Zamiana ta winna być uskutecz-niona według kursu urzędowego marek w dniu, w którym poszkodowany pieniądze otrzymał.

Kurs ten wynosił:

do 10 marca 1915 r.	50 kop.
od 10 marca 1915 r. do 16 listopada 1915 r.	60 „
od 16 listopada 1916 r. do 16 kwietnia 1916 r.	66 ² / ₃ „
od 16 kwietnia 1915 r. aż do dalszego rozpo- rządzenia	57 „

20 Kompetencja Komisji Miejskich rozciąga się na miasta, mające więcej niż 3.000 mieszkańców. W miastach takich jednak, zwłaszcza na przedmieściach, część ludności zajmuje się uprawą okolicznych gruntów. Tacy poszkodowani winni być rejestrowani przez Komisje Szacunkowe Rolne, wobec czego Komisja Szacunkowa Miejska I-go stopnia winna być w stałym kontakcie z Komisją Szacunkową Rolną, aby odpowiednio roz-graniczyć sfery działalności.

21. Jeżeli nieruchomość miejska, która została zniszczona, była w dzierżawie lub też pod dożywociem,—w takim wypadku przed Komisją Szacunkową stanąć może albo właściciel, albo dzierżawca, albo dożywotnik (z uwzględnieniem § 6 Instrukcji).

O ile przed Komisją stanie dzierżawca lub dożywotnik, natenczas Komisja Miejska I-go stopnia zaznaczy we wniosku, że nie właściciel, lecz dzierżawca lub dożywotnik rejestracji zażądał,—zaś Komisja Główna w orzeczeniu, oraz w jego duplikacie za-znaczy, że nieruchomość była w dzierżawie lub pod dożywociem.

Gdy przyjdzie chwila wypłaty odszkodowania za straty wojenne, wydane zostaną przepisy, co do wzajemnego rozra-chunku pomiędzy właścicielem nieruchomości, a jej dzierżawcą lub dożywotnikiem, i rozdział odszkodowania na zasadzie tych przepisów dokonany zostanie.

Jeżeli nieruchomości należy do kilku współwłaścicieli, z których jeden tylko rejestracji zażądał, natenczas uczyniona być winna o tem wzmianka we wniosku, oraz w orzeczeniu, zaś Komisja Główna, wydając duplikat orzeczenia, zaznaczy w nim wyraźnie, że nieruchomości należy do kilku osób i do wielu mianowicie.

22. Komisje Miejskie I-go stopnia winny prowadzić rachunkowość ściśle według ksiązek, wydanych przez Główną Komisję Szacunkową Miejską w Warszawie.

Raporty kasowe należy przysyłać do Głównej Komisji co miesiąc.

Do raportu winna być dołączona przewyżka gotówki, pozostała w Komisji po opłaceniu wszystkich kosztów.

Na bieżące wydatki w kasie Komisji I-go stopnia nie może pozostać więcej na dzień 1-szy każdego miesiąca, niż 50 rb.

23. Ponieważ, jak to już było zaznaczone, cała rejestracja strat wojennych w naszym kraju odbywa się wyłącznie tylko siłami społecznymi i żadnych specjalnych funduszków na wykonanie pracy rejestracji nie ma, przeto przy pracy wskazana jest najwyższa oszczędność.

W tym celu, o ile to jest tylko możliwe, Biuro Komisji winno znaleźć pomieszczenie bezpłatne w którejkolwiek z instytucji społecznych lub w opróżnionym biurze po ewakuowanej instytucji rządowej.

Koszty kancelaryjne należy zmniejszyć do minimum, a do ekspertyzy uciekać się w ostateczności.

Dobrze jednak zrozumiana oszczędność nie powinna dotyczyć się szematów druków, zwłaszcza deklaracji poszkodowanego, której szerokie rozpowszechnienie może się znakomicie przyczynić do powodzenia całej akcji.

24. Wszystkie papiery i dokumenty, należące do danego operatu t. j. dotyczące się **jednego poszkodowanego**, winny być **wszyte do jednej okładki**.

Okładka ta winna nosić na wierzchu:

imię i nazwisko poszkodowanego,
miejscowość,

poszczególne sumy stwierdzonych strat,

№ bieżący operatu.

25. Dla ułatwienia pomiarów podajemy w tym miejscu zamianę miar najbardziej w kraju używanych:

łokieć bieżący	= 0,58 metra bieżącego,
„ kwadratowy	= 0,33 „ kwadratowego,
„ kubiczny	= 0,19 „ kubicznego,
metr bieżący	= 1,73 łokcia bieżącego,
„ kwadratowy	= 3,01 „ kwadratowego,
„ kubiczny	= 5,25 „ kubicznego.

SPIS

Rad Powiatowych Opiekuńczych.

Rady Powiatowe i Okręgowe zorganizowane są w następujących powiatach:

1. p. Błońskim,	23. p. Makowskim,
2. „ Bendzińskim,	24. „ Mazowieckim,
3. „ Ciechanowskim,	25. „ Ostrołęckim,
4. „ Częstochowskim,	26. „ Ostrowskim,
5. „ Gostyńskim,	27. „ Płońskim,
6. „ Grójeckim,	28. „ Pułuskim,
7. „ Garwolińskim,	29. „ Płockim,
8. o. G. Kalwaryjskim,	30. „ Przasnyskim,
9. p. Kutnowskim,	31. o. Radzymińskim,
10. „ Kaliskim,	32. p. Rawskim,
11. „ Kolskim,	33. „ Rypińskim,
12. „ Kolneńskim,	34. „ Skierniewickim,
13. o. Kujawskim,	35. „ Sochaczewskim.
14. „ Konińsko-Słupeckim,	36. „ Sieradzkim,
15. p. Lipnowskim,	37. „ Siedleckim,
16. „ Łowickim,	38. „ Sokołowskim,
17. „ Łęczyckim,	39. „ Szczuczyńskim,
18. „ Łomżyńskim,	40. „ Sierpeckim,
19. „ Łukowskim,	41. „ Tureckim,
20. o. Łódzkim,	42. „ Warszawskim,
21. p. Mińsko-Mazowieckim,	43. „ Wieluńskim,
22. „ Mławskim,	44. „ Węgrowskim.
-

SPIS

Miast oraz Miasteczek, mających więcej niż 3000 mieszkańców.

(według powiatów).

Gub. WARSZAWSKA. N. *)

Powiaty	Miasta	Miasteczka
Warszawski	Warszawa Nowy Dwór	Piaseczno
Włocławski	Włocławek Brześć Kujawski	Kowal Przedecz
Błoński	Mszczonów Błonie	Grodzisk Wisitki Żyrazdów
Gostyński	Gostynin Gombin	
Pułtuski	Pułtusk Nasielsk	Serock Wyszków
Płoński	Płońsk Zakroczym	
Kutnowski	Kutno	Żychlin Dąbrowice
Łowicki	Łowicz	
Skierniewicki	Skierniewice	

*) N.—oznacza okupację niemiecką, A.—austriacką.

Powiaty	Miasta	Miasteczka
N. Miński	Mińsk Kałuszyn	
Sochaczewski	Sochaczew	
Grójecki	Grójec Warka	Góra Kalwarja Mogielnica Tarczyn
Nieszawski	Nieszawa	
Radzymiński	Radzymin	

Gub. PIOTRKOWSKA.

Piotrkowski A.	Piotrków	Sulejów Bełchatów Kamieńsk
Łódzki N.	Łódź Zgierz	Tuszyn Aleksandrów Konstantynów
Bendziński	Będzin n. Sosnowiec n.	Modrzejów n. Siewierz n. Koziegłowy n. Żarki a. Czeladź n. Kromołów a.
Łaski	Łask n. Pabianice n.	Szczerców a. Zelów n.

Powiat	Miasta	Miasteczka
Brzeziński N.	Brzeziny Tomaszów rawski	Stryków Główno Jeżów
Częstochowski	Częstochowa n.	Przyrów a. Kłobucko n. Krzepice n.
Rawski N.	Rawa	Nowe-Miasto
N.-Radomski A.	Radomsk	Pajęczno Pławno Koniecpol

Gub. LUBELSKA. A.

Lubelski	Lublin	Bełżyce Bychawa Piaski Wieniawa
Tomaszowski	Tomaszów	Komarów Tyszowce
Krasnostawski	Krasnystaw	Izbica Turobin
Lubartowski	Lubartów Łęczna	Kamionka Michów
Janowski	Janów Kraśnik	Urzędów Zaklików
Biłgorajski	Biłgoraj	Tarnogród

Powiaty	Miasta	Miasteczka
Hrubieszowski	Dubienka Hrubieszów	Grabowiec Horodło Kryłów Uchanie
Puławski	Puławy	Irena Baranów Józefów Kazimierz Końskowola Kurów Opole Wąwolnica
Chełmski	Chełm	Rejowiec Wojsławice
Zamojski	Szczebrzeszyn Zamość	Frampol Goraj Krasnobród Nowa Osada Tereszpol

Gub. SIEDLECKA. N.

Siedlecki	Siedlce	Mordy
Radzyński	Radzyń Międzyrzec	Wohyń
Bialski	Biała Terespol	Słowatycze Kodeń Łomazy Rososz Sobienie-Jeziory

Powiaty	Miasta	Miasteczka
Garwoliński	Garwolin Żelechów	Parysów Łaskarzew Maciejowice
Włodawski	Włodawa Parczew	Ostrów Wisznica
Łukowski	Łuków	Kock
Węgrowski	Węgrów	
Sokołowski	Sokołów	
Konstantynowski		Janów Łosice
Gub. PŁOCKA. N.		
Płocki	Płock Wyszogród	Drobin
Ciechanowski	Ciechanów	
Sierpecki	Sierpc	Raciąż, Biezuń Żuromin Bielany
Lipnowski	Lipno Dobrzyń	
Mławski	Mława	Szreńsk

Powiat	Miasta	Miasteczka
Przasnyski	Przasnysz	Chorzele
Rypiński	Rypin	Dobrzyń
Gub. SUWALSKA. N.		
Suwalski	Suwałki	
Augustowski	Augustów	Sopoćkinie
Kalwaryjski	Kalwarja	
Wyłkowyski	Wyłkowyszki Wierzbołów	Kibarty
Marjampolski	Marjampol Preny	Pilwiszki
Władysławowski	Władysławów Szaki	
Sejneński	Sejny	Łoździeje Sereje
Gub. ŁOMŻYŃSKA. N.		
Łomżyński	Łomża	Nowogród Wizna Zambrów

Powiaty	Miasta	Miasteczka
Makowski	Maków	Rożan Krasnosielec
Ostrowski	Ostrów	
Mazowiecki	Tykocin	Sokoły Mazowieck Łapy
Ostrołęcki	Ostrołęka	Myszyniec
Kolneński	Kolno	Stawiski Jedwabno
Szczuczynski	Szczuczyn	Grajewo Rajgród
Gub. KALISKA. N.		
Kaliski	Kalisz Błaszki Dąbie	Stawiszyn
Sieradzki	Sieradz Zduńska Wola	Szadek
Wieluński	Wieluń	Działoszyn Praszka Wieruszów
Turecki	Turek Warta	Dobra Uniejów

Powiaty	Miasta	Miasteczka
Koniński	Konin	Golina Tuliszków
Łęczycki	Łęczyca Ozorków	Piątek
Kolski	Koło	Kłodawa Sompolno
Słupecki	Słupca	Kazimierz Kleczew Pyzdry Zagórów
Gub. KIELECKA. A.		
Kielecki	Kielce Chęciny	Bodzentyn
Stopnicki	Chmielnik	Nowy Korczyn Pacanów Stopnica
Pińczowski	Pińczów Działoszyce	Wiślica
Olkuski	Olkusz	Pilica Skała Sławków Wolbrom Żarnowiec
Miechowski	Miechów	Proszowice Słomniki
Jędrzejowski		Wodzisław Jędrzejów

Powiaty	Miasta	Miasteczka
Włoszczowski		Szczekociny Włoszczowa
Gub. R A D O M S K A. A.		
Radomski	Radom	Białobrzegi
Konecki	Końskie Przedbórz Szydłowiec	Radoszyce Kamienna
Opatowski	Opatów Ostrowiec	Iwaniska Łagów Ożarów Raków
Opoczyński	Opoczno	Drzewica Przysucha Żarnów
Sandomierski	Sandomierz Staszów	Klimontów Koprzywnica Połaniec Zawichost
Kozienicki	Kozienice	Zwoleń
Iłżecki		Iłża Lipsko Siemno Solec Tarłów Wąchock Wierzbnik

SPIS

alfabetyczny miast oraz miasteczek, mających
więcej niż 3000 mieszkańców.

Wszystkich Miast 116, miasteczek 164 — razem 280.

- A**leksandrów (Łódzki)
Augustów
Baranów (Puławski)
Bełchatów (Piotrkowski)
Bełżyce (Lubelski)
Będzin
Biała
Białobrzegi (Radomski)
Bielany (Sierpecki)
Biezuń (Sierpecki)
Biłgoraj
Błaszki (Kaliski)
Błonie
Bodzentyn (Kielecki)
Brześć Kujawski (Włocławski)
Brzeziny
Bychawa (Lubelski)
Chełm
Chęciny (Kielecki)
Chmielnik (Stopnicki)
Chorzele (Przasnyski)
Ciechanów
Czeladź (Będziński)
Częstochowa
Dąbie (Kaliski)
Dąbrowice (Kutnowski)
Dobra (Turecki)
Dobrzyń n/Wis. (Lipnowski)
Dobrzyń n/Dr. (Rypiński)
Drobin (Płocki)
Drzewica (Opoczyński)
Dubienka (Hrubieszowski)
Działoszyce (Pińczowski)
Działoszyn (Wieluński)
Frampol (Zamojski)
Garwolin
Główno (Brzeziński)
Golina (Koniński)
Gombin (Gostyński)
Goraj (Zamojski)
Gostynin
Góra Kalwarja (Grójecki)
Grabowiec (Hrubieszowski)
Grajewo (Szczuczynski)
Grodzisk (Błoński)
Grójec
Horodło (Hrubieszowski)
Hrubieszów
Iłża
Irena (Puławski)
Iwaniska (Opatowski)
Izbica (Krasnostawski)
Janów (Janowski)
Janów (Konstantynowski)
Jedwabno (Kolneński)
Jeźów (Brzeziński)
Jędrzejów
Józefów (Puławski)
Kalisz
Kalwarya (Kalwaryjski)

Kałużyn (N.-Miński)	Łask
Kamienna (Rad. g. Konecki)	Łaskarzew (Garwoliński)
Kamieńsk (Piotrkowski)	Łęczna (Lubartowski)
Kamionka (Lubartowski)	Łęczycza
Kazimierz (Puławski)	Łomazy (Biański)
Kazimierz (Słupecki)	Łomża
Kibarty (Wyłkowyski)	Łosice (Konstantynowski)
Kielce	Łowicz
Kleczów (Słupecki)	Łódzkie (Sejneński)
Klimontów (Sandomierski)	Łódź
Kłobucko (Częstochowski)	Łuków
Kłodawa (Kolski)	M aciejowice (Garwoliński)
Kock (Łukowski)	Maków
Kodeń (Biański)	Maryampol
Końno	Mazowieck
Koło	Michów (Lubartowski)
Komarów (Tomaszowski)	Miechów
Koniecpol (N.-Radomski)	Międzyrzec (Radzyński)
Konin	Mińsk
Konstantynów (Łódzki)	Mława
Końskie	Modrzejów (Będziński)
Końskowola (Puławski)	Mogielnica (Grójecki)
Koprzywnica (Sandomierski)	Mordy (Siedlecki)
Kowal (Włocławski)	Mszczonów (Błoński)
Koziegłowy (Bendziński)	Myszyniec (Ostrołęcki)
Kozienice	N asielsk (Pułtuski)
Krasnobród (Zamojski)	Nieszawa
Krasnosielc (Makowski)	Nowa Osada (Zamojski)
Krasnystaw	Nowe Miasto (Rawski)
Kraśnik (Janowski)	Nowogród (Łomżyński)
Kromołów (Bendziński)	Nowy Dwór (Warszawski)
Kryłów (Hrubieszowski)	Nowy Korczyn (Stopnicki)
Krzepice (Częstochowski)	O lkusz
Kurów (Puławski)	Opatów
Kutno	Opoczno
L ipno	Opole (Puławski)
Lipsko (Hżecki)	Ostrołęka
Lubartów	Ostrowiec (Opatowski)
Lublin	Ostrów
Ł ągów (Opatowski)	Ostrów (Włodawski)
Łapy (Mazowiecki)	Ozorków (Łęczycki)

Ożarów (Opatowski)
Pabianice (Łaski)
Pacanów (Stopnicki)
Pajęczno (N.-Radomski)
Parczew (Włodawski)
Parysów (Garwoliński)
Piaseczno (Warszawski)
Piaski (Lubelski)
Piątek (Łęczycki)
Pilica (Olkuski)
Pilwiszki (Maryampolski)
Pińczów
Piotrków
Pławno (N.-Radomski)
Płock
Płońsk
Połaniec (Sandomierski)
Praszka (Wieluński)
Preny (Marjampolski)
Proszowice (Mięchowski)
Przasnysz
Przedbórz (Konecki)
Przedecz (Włocławski)
Przyrów (Częstochowski)
Przysucha (Opoczyński)
Puławy
Pułtusk
Pyzdry (Słupecki)
Raciaz (Sierpecki)
Radom
Radomsk
Radoszyce (Konecki)
Radzymin
Radzyń
Rajgród (Szczuczyński)
Raków (Opatowski)
Rawa
Rejowiec (Chełmski)
Rososz (Bialski)
Rożan (Makowski)

Sandomierz
Sejny
Sereje (Sejneński)
Serock (Pułtusk)
Siedlce
Sienno (Iłżecki)
Sieradz
Sierpc
Siewierz (Bendziński)
Skała (Olkuski)
Skierniewice
Sławatycze (Bialski)
Sławków (Olkuski)
Słomniki (Mięchowski)
Słupca
Sobienie-Jeziory (Bialski)
Sochaczew
Sokołów
Sokoły (Mazowiecki)
Solec (Iłżecki)
Sompolno (Kolski)
Sopoćkinie (Augustowski)
Sosnowiec (Bendziński)
Staszów (Sandomierski)
Stawiski (Kolneński)
Stawiszyn (Kaliski)
Stopnica
Stryków (Brzeziński)
Sulejów (Piotrkowski)
Suwałki
Szadek (Sieradzki)
Szaki (Władysławowski)
Szczecbrzeszyn (Zamojski)
Szczekociny (Włoszczowski)
Szczerców (Łaski)
Szczuczyn
Szreńsk (Mławski)
Szydłowiec (Konecki)
Tarczyn (Grójecki)
Tarłów (Iłżecki)

Terespol (Bialski)	Władysławów
Tereszpol (Zamojski)	Włocławek
Tomaszów Lubelski (Tomasz.)	Włodawa
Tomaszów Rawski (Brzeziński)	Włoszczowa
Tuliszków (Koniński)	Wodzisław (Jędrzejowski)
Turek	Wołyń (Radzyński)
Turobin (Krasnostawski)	Wojśławice (Chełmski)
Tuszyn (Łódzki)	Wolbrom (Olkuski)
Tykocin (Mazowiecki)	Wyłkowyszki
Tyszowce (Tomaszowski)	Wyszków (Pułtuski)
U chanie (Hrubieszowski)	Wyszogród (Płocki)
Uniejów (Turecki)	Z agórów (Słupecki)
Urzędów (Janowski)	Zaklików (Janowski)
W arka (Grójecki)	Zakroczym (Płoński)
Warszawa	Zambrów (Łomżyński)
Warta (Turecki)	Zamość
Wąchock (Iłżecki)	Zawichost (Sandomierski)
Wąwolnica (Puławski)	Zduńska Wola (Sieradzki)
Węgrów	Zelów (Łaski)
Wieluń	Zgierz (Łódzki)
Wieniawa (Lubelski)	Zwoleń (Kozienicki)
Wierzbnik (Iłżecki)	Ż arki (Bendziński)
Wierzbołów (Wyłkowyski)	Żarnowiec (Olkuski)
Wieruszów (Wieluński)	Żarnów (Opoczyński)
Wiskitki (Błoński)	Żelechów (Garwoliński)
Wisznice (Włodawski)	Żuromin (Sierpecki)
Wiślica (Pińczowski)	Żychlin (Kutnowski)
Wizna (Łomżyński)	Żyrardów (Błoński)

Dnia..... 191

DEKLARACJA POSZKODOWANEGO.

Imię

Nazwisko

Adres poszkowanego

Miasto, powiat

Stacja pocztowa.....

Stacja kolejowa i odległość od niej.....

1. Jakie straty, w jakich okolicznościach poszkodowany poniósł i na jaką sumę je oblicza? *)

2. Czy otrzymał jakie pieniądze na poczet strat wojennych? Jeżeli tak, to kiedy, od kogo, w jakich warunkach i jaką mianowicie sumę?

3. Czy otrzymał kwity rekwizycyjne? Jeżeli tak, to od jakich wojsk (t.j. czy rosyjskich, czy niemieckich, czy austriackich) i na jaką sumę?

4. Czy otrzymał jakie pieniądze za kwity rekwizycyjne?

5. Czy uszkodzenie majątkowe nastąpiło na skutek rozkazu władz rosyjskich? Czy rozkaz był piśmienny, czy ustny?

6. Czy poszkodowany może na poparcie swego zeznania co do poniesionych strat i określenia ich wysokości złożyć jakie dokumenty i przedstawić świadków?

*) Na pytania poniższe odpowiedź winna być zamieszczona na następnej stronie; na każde pytanie winna być dana oddzielna odpowiedź.

WNIOSEK

Komisji Szacunkowej Miejskiej.

A.

Dnia..... 191 r., Komisja Szacunkowa Miejska w..... w składzie następującym:

1. p.....
zamieszkały..... prezydujący,
2. p.....
zamieszkały
3. p.....
zamieszkały

przystąpiła do oszacowania strat, poniesionych wskutek wojny przez W-go

zamieszkałego w
przy ulicy..... №.....
Stacja kolejowa..... odległość od niej wiorst.....

Prezydujący uprzedził poszkodowanego, że oszacowanie niniejsze ma charakter prywatny i że nie stanowi tytułu do prawnego dochodzenia strat.

Prezydujący uprzedził poszkodowanego, że winien on zeznawać zgodnie z prawdą i z całą bezstronnością, a to pod odpowiedzialnością prawną.

Następnie prezydujący zapytał poszkodowanego:

1. Jakie straty, w jakich okolicznościach poniósł i na jaką oblicza je sumę? (tu należy wyliczyć wszelkie straty poszkodowanego, poniesione wskutek wojny, dzieląc je na działy, np. straty przez wojska rosyjskie, rekwizycją rosyjską, straty przez wojska niemieckie, rekwizycją niemiecką i t.p.)
2. Czy otrzymał jakie pieniądze na poczet strat wojennych? Jeżeli tak, to kiedy, od kogo, w jakich warunkach, jaką mianowicie sumę?
3. Czy otrzymał kwity rekwizycyjne? Jeżeli tak, to od jakich wojsk (t.j. czy od rosyjskich, czy niemieckich, czy austriackich) i na jaką sumę?

4. Czy otrzymał jakie pieniądze za kwity rekwizycyjne? (Spis kwitów rekwizycyjnych winien być do operatu dołączony).
 5. Czy uszkodzenie majątkowe nastąpiło na skutek rozkazu władz rosyjskich? Czy rozkaz był piśmienny, czy ustny? Jeżeli piśmienny — to kopja jego winna być dołączona do operatu.
 6. Czy poszkodowany na poparcie swego zeznania, co do poniesionych strat i określenia ich wysokości może złożyć komisji jakie dokumenty i przedstawić świadków?
-

Na pytania powyższe poszkodowany udzielił natępującej odpowiedzi:

Poszkodowany przedstawił Komisji następujące dokumenty, dołączone do niniejszego operatu w kopjach lub wyciągach:

Prezdydujący ostrzegł świadków, oraz ekspertów, że winni zeznać z całą sumiennością, gdyż mogą być do przysięgi pociągnięci.

Poniższe uroczyste przyrzeczenie przez świadków i ekspertów podpisane zostało:

„Przyrzekam . . . uroczyście, że jako świad przy szacowaniu strat, poniesionych wskutek wojny przez W-go zeznawać będ . . . zgodnie z prawdą, pomnąc, że mo być do zaprzysiężenia swego zeznania pociągnę . . . “.

1.....

2.....

3.....

4.....

Za nieumiejąc..... pisać świadk.....

po odczytaniu niniejszego podpisuje Prezes Komisji

„Przyrzekam . . uroczyście, że jako eksper . . przy szacowaniu strat, poniesionych wskutek wojny przez W-go zeznawać będ . . . zgodnie z prawdą, pomnąc, że mo być do zaprzysiężenia swego zeznania pociągnę . . . “.

1.....

2.....

W charakterze świadków zbadano:

W charakterze ekspert..... zbadano:

Suma strat stwierdzonych.....

Tytułem kosztów za dokonanie rejestracji pobrano

rb..... kop.....

Prezes Komisji Miejskiej

Członkowie: { 1)
2)

Na pobraną za rejestrację kwotę wydano Kwit №.....

B.

STRATY ogólne spowodowane przez wojska

Komisja Szacunkowa Miejska w po szczegó-
 łowym zbadaniu sprawy ustaliła, że W-ny
 zamieszkały w przy ul. №
 poniósł straty następujące:

(wyliczyć straty, opierając się na danych faktycznych, stwierdzonych dokumentami, czy też zeznaniem świadków, oraz oszacować wysokość strat z wykazaniem na jakich podstawach oszacowanie nastąpiło):

Wobec powyższego Komisja Miejska ustala, że bezpośrednio, materialne i stwierdzone straty, poniesione wskutek wojny przez W-go..... zamieszkałego w..... przy ul..... №..... wynoszą rubli..... wyraźnie rubli.....

Straty spowodowane zostały przez wojska.....

Prezes Komisji Miejskiej

Członkowie: { 1)
 { 2)

№ operatu Kom. Miejskiej.....

Dnia..... 191 r. GŁÓWNA KOMISJA SZACUNKOWA MIEJSKA w Warszawie..... w składzie:

- 1) p.
zamieszkały przewodniczący,
- 2) p.
zamieszkały
- 3) p.
zamieszkały

rozpatrzywszy niniejszy operat Komisji Szacunkowej Miejskiej w..... w sprawie strat, poniesionych przez W-go..... zamieszkałego w..... przy ul..... №..... orzeka, że straty bezpośrednio, materialne i stwierdzone przez poszkodowanego wskutek wojny poniesione, a spowodowane przez wojska..... wynoszą:

wyraźnie rubli

Przewodniczący:

Członkowie: { 1)
 { 2)

Pieczęć Kom. Główn.

№ operatu Kom. Głównej.....

C.

REKWIZYCJA dokonana przez wojska

Komisja Szacunkowa Miejska w..... po szczegó-
 łowem zbadaniu sprawy ustaliła, że W-ny.....
 zamieszkały, w..... przy ul..... №.....
 poniósł wskutek rekwizycji..... straty następujące:
 (wyliczyć straty, opierając się na danych faktycznych, stwierdzonych
 dokumentami, czy też zeznaniem świadków, oraz oszacować wysokość
 strat z wykazaniem, na jakich podstawach oszacowanie nastąpiło):

Wobec powyższego Komisja Miejska ustaliła, że bezpośrednio,
 materialne i stwierdzone straty, poniesione wskutek rekwizycji
 przez W-go
 zamieszkałego w..... przy ul..... №.....
 wynoszą rubli..... wyraźnie rubli.....
 Stwierdzono, że straty spowodowane zostały przez wojska.....
 i że uszkodzony posiada następujące kwity rekwiz-
 ycyjne:

Prezes Komisji Miejskiej

Członkowie: { 1)
 { 2)

№ operatu Kom. Głównej.....

Dnia..... 191 r. GŁÓWNA KOMISJA SZACUNKOWA
MIEJSKA w Warszawie..... w składzie:

1) p.
zamieszkały przewodniczący,

2) p.
zamieszkały

3) p.
zamieszkały

rozpatrzywszy niniejszy operat Komisji Szacunkowej Miejskiej
w..... w sprawie strat, poniesionych przez W-go.....
..... zamieszkałego w..... przy ul. №

orzeka: 1) że straty bezpośrednie, materjalne i stwierdzone, ponie-
sione wskutek rekwizycji..... przez
poszkodowanego, wynoszą:

Rb.....

wyrażnie rubli

2) że straty, spowodowane zostały przez wojska.....

3) że poszkodowany posiada następujące kwity rekwizycyjne:

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Przewodniczący:

Pieczczę Kom. Główn.

Członkowie:

{ 1)
{ 2)

№ operatu Kom. Miejskiej.....

Wzór operatu szacunkowego dla strat poniesionych w budowlach.

Dnia 191 roku, Komisja Szacunkowa Miejska w powiatu ustanowiona w składzie następującym: 1) p. zamieszkały w prezydujący, 2) p. zamieszkały w 3) p. zamieszkały w przystąpiła do oszacowania strat, poniesionych wskutek wojny przez W-go zamieszkałego w przy ulicy № stacja kolejowa odległość od niej wiorst

Prezydujący uprzedził poszkodowanego, że oszacowanie niniejsze ma charakter prywatny i że nie stanowi tytułu do prawnego dochodzenia strat.

Prezydujący uprzedził przytem poszkodowanego, że winien on zeznawać zgodnie z prawdą i z całą bezstronnością, a to pod odpowiedzialnością prawną.

Następnie prezydujący zapytał poszkodowanego:

1. Jakie straty, w jakich okolicznościach poniósł i na jaką oblicza je sumę? (tu należy wyliczyć wszelkie straty poszkodowanego, poniesione wskutek wojny, dzieląc je na działy, np. straty przez wojska rosyjskie, rekwizycją rosyjską, straty przez wojska niemieckie, rekwizycją niemiecką i t. p.).
2. Czy otrzymał jakie pieniądze na poczet strat wojennych? Jeżeli tak, to kiedy, od kogo, w jakich warunkach, jaką mianowicie sumę?
3. Czy otrzymał kwity rekwizycyjne? Jeżeli tak, to od jakich wojsk (t. j. czy od rosyjskich, czy niemieckich, czy austriackich) i na jaką sumę?
4. Czy otrzymał jakie pieniądze za kwity rekwizycyjne? (Spis kwitów rekwizycyjnych winien być do operatu dołączony).
5. Czy uszkodzenie majątkowe nastąpiło na skutek rozkazu władz rosyjskich? Czy rozkaz był piśmienny czy

ustny? Jeżeli był piśmienny—to kopja jego winna być dołączona do operatu.

6. Czy poszkodowany na poparcie swego zeznania co do poniesionych strat i określenia ich wysokości może złożyć komisji jakie dokumenty i przedstawić świadków?

Na pytania powyższe poszkodowany udzielił następującej odpowiedzi:

Poniosłem straty następujące:

1) *Miasto nasze przechodziło kilkakrotnie z rąk do rąk. Podczas jednej z bitew na ulicach miasta w marcu 1915 r. zapaliły się, znajdujące się w obejściu mojej posesji drewniane budynki, a mianowicie:*

a) *stajnia mieszcząca komórki, parterowa. Straty obliczam na 300 rubli.*

b) *szopa otwarta na słupach, straty obliczam na 180 rubli.*

W jakiś czas potem, kiedy rosjanie znajdowali się w mieście, artylerja niemiecka przypuściła gwałtowny szturm i na moją posesję upadło mnóstwo pocisków. Wskutek czego zostały doszczętnie zniszczone:

a) *dom murowany trzypiętrowy, z instalacją kanalizacyjno-wodociągową i elektryczną. Straty obliczam na 50.000 rubli,*

b) *oficyna boczna jednopiętrowa murowana z instalacją kanalizacyjno-wodociągową. Straty obliczam na 7.000 rb.,*

c) *budynek gospodarski parterowy, mieszczący ustęp i obórkę. Straty obliczam na 300 rubli.*

Pozatym zniszczony został:

a) *parkan murowany, straty obliczam na 60 rubli,*

b) *parkan drewniany, straty obliczam na 40 rubli,*

c) *studnia murowana z pompą, straty obliczam na 400 rb.,*

d) *bruk kamienny w podwórzu, straty obliczam na 400 rb.*

Ogółem straty obliczam na rb. 58680.

2) *Nie.*

3) *Nie.*

4) *Nie.*

5) *Nie.*

6) *Poszkodowany na poparcie swego zeznania powołuje*

się na świadków: Jana B. (adres), Wacława G. (adres), Hipolita D. (adres), oraz na plan odręczny posesji.

(podpis)

Tytułem opłaty za oszacowanie pobrano tymczasowo rub. 293 kop. 40, to jest $\frac{1}{2}\%$ od zadeklarowanej sumy strat (suma strat 58680 rub.

(podpis pobierającego).

Ponieważ po oszacowaniu suma strat ustalona została na rub. 53180 kop. 78 przeto opłata wynieść powinna rub. 265 kop. 90. Poszkodowanemu zwrócono rub. 27 kop. 50.

(pokwitowanie poszkodowanego).

V. Poszkodowany przedstawił Komisji następujące dokumenty w kopjach lub wyciągach:

Plan odręczny posesji.

Prezydujący ostrzegł świadków oraz ekspertów, że winni zeznawać z całą sumiennością, gdyż mogą być do przysięgi pociągnięci.

Poniższe uroczyste przyrzeczenie przez świadków i ekspertów podpisane zostało:

«Przyrzekamy uroczyście, że jako świadkowie przy szacowaniu strat poniesionych wskutek wojny przez W-go zeznawać będziemy zgodnie z prawdą, pomnąc, że możemy być do zaprzysiężenia swego zeznania pociągnięci».

(podpisy)

(Za nieumiejącego pisać świadka po odczytaniu niniejszego podpisuje Prezes Komisji)

«Przyrzekamy uroczyście, że jako eksperci przy szacowaniu strat poniesionych wskutek wojny przez W-go zeznawać będziemy zgodnie z prawdą, pomnąc, że możemy być do zaprzysiężenia swego zeznania pociągnięci».

W charakterze świadków zbadano:

Jan B., zamieszkały w przy ul. lat
 który zeznał: Mieszkałem od szeregu lat w domu obok posiadłości uszkodzonego. Stwierdzam, że posiadał on rzeczywiście dom trzypiętrowy, murowany, skanalizowany z oświetleniem elektrycznym; oficynę murowaną jednopiętrową również skanalizowaną i trzy budynki gospodarskie, a mianowicie: stajnię drewnianą i szopę oraz obórkę murowaną parterową.

Wszystkie te budynki zostały istotnie doszczętnie zniszczone podczas bitew, jakie miały miejsce w marcu 1915 roku, kiedy miasto przechodziło z rąk do rąk. Cały ten czas przebyłem w mieście, mieszkając przeważnie w piwnicy. Dom uszkodzonego był bardzo porządny, wykończony niezmiernie starannie, kryty dachówką. Oficyna była również porządnie zbudowana, lecz z mniejszą starannością wykończona i wogóle urządzenie wewnątrz było proste i skromne. Posadzki w oficynie były zwykłe, drewniane, okna otwierały się na zewnątrz. Oficyna istniała już kilkanaście lat, była obdrapana i wymagała pewnych napraw.

Zeznanie odczytano.

Podpis świadka.

Wacław G., zamieszkały w przy ul.
 № lat zeznał: Mieszkałem w domu uszkodzonego w oficynie na I-ym piętrze. Stwierdzam, że dom uszkodzonego trzypiętrowy, był bardzo starannie wykończony, pokryty dachówką, skanalizowany, oficyna również była skanalizowana. Oficyna była już nieco podniszczona. Był to budynek zwykłej konstrukcji z urządzeniem wewnętrznym przyzwoitym, bez specjalnego wykończenia. Obórka z ustępem była kryta tekturą smotowcową, podobnie jak i budowla gospodarska, mieszcząca komórki i stajnię. W posiadłości uszkodzonego znajdowała się szopa otwarta na słupach, kryta tekturą smotowcową, w stanie podniszczonym, prostej bardzo konstrukcji. Parkan drewniany, w słupach z desek i rygli był podniszczony. Oficyna kryta była blachą cynkową. W podwórzu był bruk kamienny, miejscami wymagający naprawy.

Zeznanie odczytano.

Podpis świadka.

Hipolit D., zamieszkały w przy ul.
 № lat zeznał: W domu uszkodzonego mieszkałem od 5-ciu lat. Dom ten zbudowany był przed 8-miu

laty. Zarówno pod względem zewnętrznym, jak i pod względem urządzenia wnętrza wykonany był bardzo starannie. Posadzki wszędzie w mieszkaniach były drewniane, okna otwierały się na wewnątrz. Dom był skanalizowany i posiadał instalację elektryczną. Stajnię uszkodzoną zbudował w tym samym roku, w którym się sprowadziłem, był to budynek porządkowy i zupełnie w dobrym stanie. Co do obórki mieszczącej przy sobie ustęp, to ta była już bardzo podniszczona, mało zdadna do użytku i uszkodzoną nosił się wciąż z zamiarem zruczenia jej i wybudowania nowej. Podczas bitwy w mieście, w czasie której splotęły z budynki drewniane uszkodzonego, siedziałem w piwnicy. W czasie szturmów artylerji niemieckiej, podczas którego istotnie zniszczona została cała posiadłość uszkodzonego, uciekłem z miasta.

Studnia murowana z pompą była wartości koło 300 rubli.

Parkan murowany przedstawiał się bardzo porządkowo, parkan drewniany był już dosyć podniszczony i w całym szeregu miejsc miał dziury. Bruk w podwórzu był kamienny, trochę już podniszczony.

Zeznanie odczytano.

Poapis swiaaka.

OGŁĘDZINY NA MIEJSCU.

Komisja przybywszy na miejsce, gdzie znajdowała się posiadłość uszkodzonego, stwierdziła, że istotnie wszystkie budowle, wyszczególnione w deklaracji uszkodzonego zostały doszczętnie zniszczone (pozostały tylko fundamenty oraz części murów).

Komisja ustaliła jednocześnie na miejscu wymiary budowli, a mianowicie zmierzyła ich długość i szerokość, co zaś do wysokości, to wobec niemożności ustalenia jej drogą pomiarów, Komisja przyjęła wysokość wskazaną w planie odręcznym, przedstawionym przez uszkodzonego.

Na zasadzie tych danych Komisja sporządziła planik odręczny budowli przy niniejszym protokole w charakterze aneksu № 1 dołączony.

Tytułem kosztów za dokonane oszacowanie strat pobrano Rb. 265 kop. 90 czyli $\frac{1}{2}\%$ od stwierdzonej przez Komisję

cyfry strat. Komisja mając na względzie, że poszkodowany istotnie bardzo ucierpiał, uznała zgodnie z § 7 Instrukcji ogólnej za możliwe zredukowanie opłaty z 1% do $\frac{1}{2}$ %.

Suma strat stwierdzona rub. 53180 kop. 78.

Prezes Komisji Szacunkowej Miejskiej (*podpis*).

Członkowie: (2 *podpisy*).

Na pobraną za rejestrację kwotę wydano Kwit №

STRATY ogólne spowodowane przez wojska niemieckie.

I. Komisja Szacunkowa Miejska w po szczegółowym zbadaniu sprawy ustaliła, że W-ny zamieszkały w przy ul. № poniósł straty następujące (wyliczyć straty, opierając się na danych faktycznych, stwierdzonych dokumentami, czy też zeznaniem świadków, oraz oszacować wysokość strat z wykazaniem na jakich podstawach oszacowanie nastąpiło):

Na zasadzie oględzin na miejscu oraz zeznań świadków Komisja stwierdza, że uszkodzony poniósł następujące straty na skutek zniszczenia, dokonanego przez artylerję niemiecką:

- 1) Dom trzypiętrowy murowany wartości 45560 rb. 15 kop.
 - 2) Oficyna boczna, jednopiętrowa murowana—6012 rb. 93 k.
 - 3) Budowla gospodarska parterowa mieszcząca ustęp i obórkę 243 rb. 80 kop.
 - 4) Parkan murowany—45 rub.
 - 5) Parkan drewniany—39 rub.
 - 6) Studnia murowana—300 rub.
 - 7) Bruk w podwórzu—515 rub. 40 kop.
- czyli ogółem 52716 rub. 28 kop.

Oszacowanie zostało dokonane na zasadzie norm jednostkowych ustanowionych przez Koło Architektów w Warszawie, według szematu przy niniejszym dołączonego (patrz aneks № 1 i 2), gdyż uszkodzony żadnych dokumentów, określających wartość budynków przed wojną nie przedstawił.

Na zasadzie zeznań świadków Komisja kwalifikuje: dom trzypiętrowy — do budynków mieszkalnych, dostatnich, w stanie dobrym; oficynę—do mieszkalnych, zwyczajnych, w stanie średnim, budowlę gospodarską mieszcząca ustęp i obórkę—do gospodarskich, skromnych, w stanie złym; parkan murowany—jako ogrodzenie w stanie dobrym, parkan drewniany— jako ogrodzenie w stanie średnim; bruk—jako będący w stanie średnim.

Ponieważ stwierdzono, że wszystkie budowle wymienione uległy zniszczeniu całkowitemu, suma strat więc wynosi 100 % t. j. = się pierwotnej ich wartości.

II. Wobec powyższego Komisja Szacunkowa Miejska stwierdza, że bezpośrednio, materialne i stwierdzone straty, poniesione wskutek wojny przez W-go zamieszkałego w przy ulicy № wynoszą rubli 52716 28 kop. wyraźnie rubli *pięćdziesiąt dwa tysiące siedemset szesnaście kop. 28*. Straty spowodowane zostały przez wojska *niemieckie*.

Prezes Komisji Miejskiej (*podpis*).

Członkowie (*2 podpisy*).

№ operatu Kom. Miejskiej

III. Dnia 191 r. Główna Komisja Szacunkowa Miejska w Warszawie w składzie: 1) p. zamieszkały przewodniczący, 2) p. zamieszkały 3) p. zamieszkały rozpatrzywszy niniejszy operat Komisji Szacunkowej Miejskiej w sprawie strat, poniesionych przez W-go zamieszkałego w przy ulicy № orzeka, że straty bezpośrednio, materialne i stwierdzone przez poszkodowanego wskutek wojny poniesione, a spowodowane przez wojska *niemieckie* wynoszą: rb. 52716 kop. 28 wyraźnie rubli *pięćdziesiąt dwa tysiące siedemset szesnaście kop. 28*.

Przewodniczący (*podpis*).

Członkowie (*2 podpisy*).

Pieczęć Kom. Głównej.

№ operatu Kom. Głównej

STRATY ogólne spowodowane przez działania wojenne.

1. Komisja Szacunkowa Miejska w po szczegółowym zbadaniu sprawy ustaliła, że W-ny zamieszkały w przy ulicy № poniósł straty następujące (wyliczyć straty, opierając się na danych faktycznych, stwierdzonych dokumentami, czy też zeznaniem świadków, oraz oszacować wysokość strat z wykazaniem na jakich podstawach oszacowanie nastąpiło):

Na zasadzie oględzin na miejscu oraz zeznań świadków Komisja stwierdza, że uszkodzony poniósł następujące straty na skutek pożaru, wynikłego podczas bitwy w mieście, straty te, wobec niemożności stwierdzenia, przez jakie wojska zostały spowodowane, Komisja kwalifikuje, jako spowodowane przez działania wojenne:

- 1) *Budowla gospodarska parterowa, mieszcząca komórki i stajnię wartości rubli 310 kop. 50.*
- 2) *Szopa na słupach wartości rubli 154.*

Oszacowanie zostało dokonane na zasadzie norm jednostkowych, ustanowionych przez Koło Architektów w Warszawie, według szematu przy niniejszym dołączonego (patrz aneks № 1, 2), gdyż uszkodzony żadnych dokumentów określających wartość budynków przed wojną nie przedstawił.

Na zasadzie zeznań świadków Komisja kwalifikuje budowlę gospodarską, mieszcząca komórki i stajnię, do gospodarskich, zwyczajnych, w stanie dobrym, szopę do gospodarskich, skromnych, w stanie średnim.

Ponieważ stwierdzono, że oba te budynki uległy zniszczeniu całkowitemu, suma strat wynosi 100%, t. j. = się pierwotnej ich wartości.

II. Wobec powyższego Komisja Szacunkowa Miejska stwierdza, że bezpośrednio, materialnie i stwierdzone straty, poniesione wskutek wojny przez W-go zamieszkałego przy ulicy № wynoszą rubli 464 kop. 50

wyrażnie rubli *czterysta sześćdziesiąt cztery kop. 50*. Straty spowodowane zostały przez *działania wojenne*.

Prezes Komisji Miejskiej (*podpis*).

Członkowie: (*2 podpisy*).

N^o operatu Kom. Miejskiej

III. Dnia 191 r. Główna Komisja Szacunkowa Miejska w Warszawie w składzie: 1) p. zamieszkały przewodniczący 2) p. zamieszkały 3) p. zamieszkały rozpatrzywszy niniejszy operat Komisji Szacunkowej Miejskiej z w sprawie strat, poniesionych przez W-go orzeka, że straty bezpośrednie, materialne i stwierdzone przez poszkodowanego wskutek wojny poniesione, a spowodowane przez *działania wojenne* wynoszą: Rb. *czterysta sześćdziesiąt cztery kop. 50* wyrażnie rubli *464 kop. 50*.

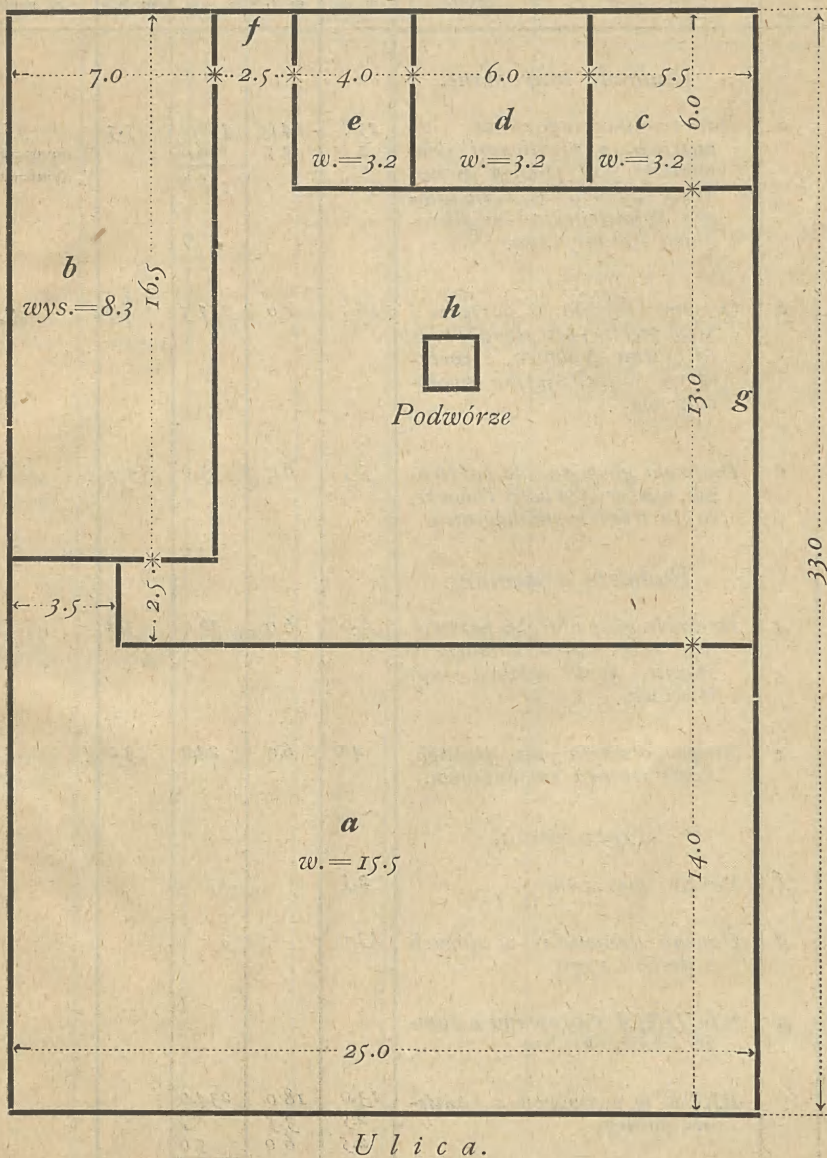
Przewodniczący (*podpis*).

Członkowie: (*2 podpisy*).

Pieczęć Komisji Głównej.

N^o operatu Kom. Głównej

Plan posesji.

Opis zniszczonych nieru

№ porz.	Lit. bud.	Wyszczególnienie i opis	Długość m. b.	Szerok. m. b.	Powierz. m. kw.	Wysok. m. b.	Objętość m. sześc.
<i>Budowle murowane.</i>							
1	a	Dom frontowy o parterze i 3-ch piętach, z piwnicami sklepieniami pod połową domu, kryty dachówką, z instalacją kanalizacyjno-wodociągową i elektryczną.	25.0 2.5	14.0 3.5	350.0 8.8 358.8	15.5	5561 $\frac{1}{2}$ domu=2780.5 $\frac{1}{2}$ domu=2780.5
2	b	Oficyna boczna o parterze i 1-em piętrze, bez piwnic, kryta blachą cynkową, z instalacją kanalizacyjno-wodociągową.	16.5	7.0	115.5	8.3	959
3	c	Budowla gospodarska parterowa, mieszcząca ustępi i obórkę, kryta tekturą smołowcową.	5.5	6.0	33.0	3.2	106
<i>Budowle drewniane.</i>							
4	d	Budowla gospodarska parterowa, mieszcząca komórki i stajnie, kryta tekturą smołowcową.	6.0	6.0	36.0	3.2	115
5	e	Szopa otwarta na słupach, kryta tekturą smołowcową.	4.0	6.0	24.0	3.2	77
<i>Ogrodzenia.</i>							
6	f	Parkan murowany	2.5				
7	g	Parkan drewniany w słupach z desek i rygli	13.0				
8	h	STUDNIA murowana z pompą i pompokrytem					
		BRUK w podwórzu z kamienia polnego	13.0 2.5 2.5	18.0 3.5 6.0	234.0 8.7 5.0		257.7

chomości i ich oszacowanie.

Rodzaj bud.	Kategoria	Stan	Cena jednost.	Wartość	U w a g i
mieszkalny	dostawna	dobry	7.50 7.13	20853.75 19824.96 4067.871 4881.44	część z piwnicami. bez piwnic. Cena = 7.50 - 5% = 7.13 (Tab. I) Dodatek za instalację: 10 + 2 = 12%. Całkowita wartość budowli a: 45560.15. bez piwnic. Cena = 6.00 - 5% = 5.70 (Tab. I). Dodatek za instalację = 10%. Całkowita wartość bud. b = 6012.93.
mieszkalny	zwy- czajna	średni	5.7	5466.30 546.63	
gospodarski	skromna	zły	2.3	243.80	(Tab. I).
gospodarski	zwy- czajna	dobry	2.7	310.50	} (Tab. II)
gospodarski	skromna	średni	2.0	154.—	
		dobry	18.0	45.—	} (Tab. III).
		średni	3.0	39.—	
				300.—	Cena według uznania Komisji.
		średni	2.0	515.4 53180.78	(Tab. IV).

Wzór operatu szacunkowego co do strat w budowlach w wypadku zniszczenia częściowego.

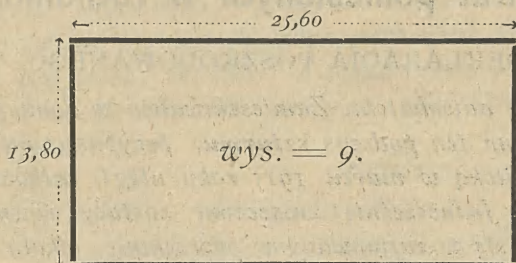
I. Poszkodowany zameldował, iż zniszczono mu częściowo, wskutek bombardowania, dom mieszkalny, murowany, jednopiętrowy wartości ogółem około 25.000 rb. Strata, wynikła wskutek częściowego zniszczenia, wynosi około 15.000 rb. Dom położony jest przy ulicy №

II. Świadek zamieszkały przy ulicy zeznał: dom uszkodzowanego był jednopiętrowy, murowany, bez piwnic sklepionych, mieścił w sobie 4 mieszkania 4 pokojowe z kuchnią (2 na parterze, przedzielone sienią, 2 na I-em piętrze). Zajmowali mieszkania te: kupiec, urzędnik, lekarz i emeryt. Okna domu były zwykłe, z okuciem francuskim (na bagnet-sztangi), drzwi również zwykłe, podłogi drewniane z desek sosnowych, w pokojach malowanie zwykłe — farbą klejową, piece z kafli zwykłych kwadratowych. Klatki schodowe były dwie: schody główne dębowe podsklepione, drugie kuchenne betonowe zwykłe. Stropy w całym domu na belkach drewnianych; dach — kryty blachą cynkową. Ściany zewnętrzne domu były o wyprawie wapiennej, gładkiej. Dom nie wymagał wogóle naprawy, gdyż postawiono go niedawno, przed 6 laty, i dobrze konserwowano. Zniszczony dom ten jest więcej niż w połowie, zniszczenie nastąpiło na skutek bombardowania miasta przez armię

Zeznanie odczytano, podpis świadka.

III. Komisja po zejściu na grunt ustaliła, iż w domu uszkodzowanego połowa na prawo od sieni zupełnie jest zniszczona, tak, że tylko fundamenty pozostały, z drugiej połowy domu zerwany został dach, jednakże oba mieszkania, zarówno na parterze, jak i na piętrze, mogą być i są zamieszkiwane, po zabezpieczeniu prowizorycznem dachu. Na tej zasadzie i zgodnie z zeznaniem świadków oraz deklaracją uszkodzowanego, Komii

sją przyjmuje zniszczenie, jako częściowe, procent jego określa na 60:100. Następnie Komisja ustaliła wymiary budynku w metrach:

Ustaliwszy na podstawie zeznań świadków, rodzaj, kategorię i stan budynku, Komisja wartość jego określiła na rub. 22.321 kop. 91, co przy przyjętem zniszczeniu 60% da stratę w sumie 13.393 rub. 15 kop. (patrz załączony szacunek techniczny *).

*) Szacunek techniczny według tabeli Koła Architektów, dołączony na specjalnym druku, zawierać winien dane następujące: Wyszczególnienie budynku—dom mieszkalny, jednopiętrowy, murowany; długość—25,60 m., szerokość—13,80 m., powierzchnia—353,28 m.², wysokość—9 m., objętość—3179,52 m.³; kategoria—zwyczajny; stan—dobry; cenę jednostkową za m³ (budynek bez piwnic)—7,03; wartość—22.321 rub. kop. 91. Uwagi: wobec braku piwnic w budynku murowanym cenę jednostkową 7,40 zmniejszamy o 5% = 7,03. Zniszczenie 60% t. j. strata wynosi 13.393 rub. 15 kop.

Wzór operatu szacunkowego dla strat poniesionych w ruchomościach.

DEKLARACJA POSZKODOWANEGO *).

*Jestem adwokatem. Zamieszkiwałem w domu p. N. na II-m piętrze. Dom ten podczas szturm, przypuszczonego przez artylerję niemiecką w marcu 1915 roku uległ całkowitemu zniszczeniu **). Jednocześnie zniszczone zostały również wszystkie znajdujące się w zajmowanym przezemnie lokalu i stanowiące wyłączną moją własność ruchomości.*

Lokal, który zajmowałem, miał 6 pokoi, kuchnię i przedpokój. Dowodów piśmiennych, co do wartości zniszczonych ruchomości, przedstawić nie mogę. W domu p. N. mieszkam już przeszło 3 lata. Na kilka tygodni przed zniszczeniem zmuszony byłem wyjechać z miasta i pozostawiłem mieszkanie pod opieką służącej.

Dla stwierdzenia faktu, że istotnie lokal, który zajmowałem, był całkowicie umeblowany, oraz dla ustalenia w jakim stanie znajdowały się ruchomości przed zniszczeniem, powołuję się na świadków: Antoniego G., Katarzynę M. i Jana C.

Poniesione przezemnie straty obliczam na 12.000 rubli.

(podpis)

ZEZNANIA ŚWIADKÓW *).

*Antoni G. lat zamieszkały przy ul.
№ zeznał: jestem dobrym znajomym poszkodowanego i bywałem w jego domu przynajmniej raz na tydzień, gdyż oprócz stosunków towarzyskich łączyły nas interesy. Stwierdzić mogę, że poszkodowany rzeczywiście w domu p. N. zajmował na II piętrze lokal 6-ciopokojowy z kuchnią i przedpokojem, i że wszystkie pokoje były porządnie umeblowane; że meble wprawdzie nie były specjalnie wykwintne i kosztowne, ale w każdym razie znać na nich było dobrą robotę. Poszkodowany ożenił się przed 3-ma laty i wtedy nabył większość mebli, wskutek czego*

**) Dane poniższe należy wpisać pod odpowiednie rubryki drukowanych szematów.*

****) Dla ułatwienia orientacji przyjmujemy, że lokal o którym mowa, znajdował się w zniszczonym trzypiętrowym domu, którego oszacowanie podaliśmy wyżej na str. 80.*

wszystkie wogóle ruchomości przed zniszczeniem były w stanie dobrym, nie wymagały ani naprawy, ani odnowienia. Poszkodowany był adwokatem.

Co do faktu zniszczenia, to istotnie stwierdzić mogę, że poszkodowany na kilka tygodni przedtem wyjechał i że mieszkanie pozostawił pod opieką służącej, a jednocześnie prosił mnie o zaglądnienie od czasu do czasu do jego mieszkania, co też robiłem.

(podpis)

Katarzyna M. lat zamieszkała przy ul.
 № zeznała: byłam służącą u poszkodowanego od czasu zamieszkania jego w domu p. N. Poszkodowany był adwokatem. Zajmował lokal na II piętrze, złożony z 6 pokoi, przedpokoju i kuchni. Umeblowanie było bardzo porządne, nowe, gdyż poszkodowany ożenił się przed trzema laty, i wtedy umeblował mieszkanie.

Poszkodowany wyjechał na kilka tygodni przed zniszczeniem i pozostawił pod moją opieką dom. W czasie bombardowania znajdowałam się w piwnicy sąsiedniego domu. Kiedy po wyjściu z piwnicy przyszedłam obejrzeć mieszkanie poszkodowanego, zastałam wszystko doszczętnie zrujnowane.

za niepiśmienną podpisał

Jan C. lat zamieszkały przy ul.
 № zeznał: Mieszkałem w tym samym mieście, co poszkodowany, znałem go od dzieciństwa, byłem z nim zaprzyjaźniony i bywałem nieomal codziennie w jego domu. Poszkodowany ożenił się na trzy lata przed zniszczeniem i wtedy meblował się na nowo.

Umeblowanie było wykonane solidnie, z dobrego materiału, choć niewykwintnie. Każdy pokój posiadał ilość mebli zwykle używanych. Poszkodowany na kilka tygodni przed zniszczeniem wyjechał i w mieszkaniu pozostała się znaczna część garderoby i bielizny jego, żony i dwojga dzieci. Przedmioty te schowane były w szafach i komodach. Poszkodowany miał szczególnie ładnie urządzony gabinet. W czasie bombardowania znajdowałem się w mieście, natychmiast po skończonej bitwie pobiegłem do mieszkania poszkodowanego i przekonałem się, że cały dom, a wraz z nim i mieszkanie poszkodowanego było doszczętnie zniszczone.

Poszkodowany był adwokatem.

(podpis)

OGŁĘDZINY NA MIEJSCU.

Komisja po przybyciu na miejsce zniszczenia stwierdziła, że istotnie dom, w którym zamieszkiwał poszkodowany przedstawia ruinę. Ponieważ poszkodowany nie złożył żadnych dokumentów, określających wartość jego ruchomości, komisja postanowiła wartość tę określić przy pomocy tabeli cen jednostkowych, ułożonej przez Koło Architektów w Warszawie i dołączonej do Instrukcji. W tym celu Komisja ustaliła powierzchnię zajmowanego lokalu, przyjmując za podstawę powierzchnię całkowitą zabudowania bez wyłączenia murów, klatek schodowych i t. p., zgodnie z § 3 Instrukcji o szacowaniu strat w ruchomościach.

*Ustalono, że powierzchnia całego domu wynosi 359 metr. kw. *), że na II piętrze znajdowały się 2 lokale: jeden zajmujący łącznie ze schodami i t. d. $\frac{1}{3}$ powierzchni, drugi zaś, w którym mieszkał poszkodowany, zajmujący resztę, t. j. $\frac{2}{3}$ powierzchni, czyli $359 \times \frac{2}{3} = 239$ metr. kw.*

WNIOSEK.

*Na zasadzie zeznań świadków oraz faktu, że dom, w którym poszkodowany mieszkał, był przed zniszczeniem w stanie dobrym i zbudowany dostаточно *), Komisja dochodzi do wniosku, że ruchomości poszkodowanego zaliczyć można do kategorii zwykłych, w stanie dobrym, znajdujących się w lokalu mieszkalnym.*

Zgodnie z tabelą, cena jednostkowa wynosi rubli 45 na 1 metr. kw. powierzchni, cała więc wartość równać się będzie: $45 \text{ rb.} \times 239 = 10.755 \text{ rb.}$

Ponieważ, jak to stwierdziły oględziny na miejscu i świadkowie, wszystkie ruchomości poszkodowanego uległy zniszczeniu więc wysokość strat równa się wartości tychże ruchomości przed zniszczeniem, czyli straty równają się 10.755 rubli.

*) Patrz wzór operatu dla strat w budowlach str. 79.

Wzór oszacowania strat w handlu

w wypadku, gdy poszkodowany nie może przedstawić
zasadniczych ksiąg buchalteryjnych.

Imię *K*

Nazwisko *A*

Firma *Bracia A* *Skład towarów żelaznych i narzędzi rolniczych.*

Nazwa miasteczka *Płońsk*.

Powiat *Płoński*.

Stacya poczt. i telegraf. *Płońsk*.

Stacya kolej. *Nowy Dwór*.

Odległość od st. kolej. *48 wiorst*.

DEKLARACJA POSZKODOWANEGO.

1. *Cały skład, wraz z całym urządzeniem i towarem, prócz gotówki, został w dniu 15 sierpnia 1915 r., podczas bitwy między wojskiem rosyjskim a niemieckim, kompletnie spalony i zniszczony.*

Straty oblicza na zasadzie wykazu pamięciowego i luźnych notat, rachunków etc. na rb. 12.700. Wykaz załącza.

2. *Nie.*

3. *Od wojska rosyjskiego, przed opuszczeniem miasta na 2 dni, otrzymał za zarekwirowany towar kwit na rb. 500.*

4. *Nie.*

5. *Nie.*

6. *Załącza: ksiązkę kasową za 3 ostatnie lata, rachunki dostawców, listy dostawców z udzieleniem kredytu, wyciągi dostawców, książeczkę oszczędnościową, kwit rekwizycyjny, polisę ubezpieczeniową Tow. „Rossya“, kontrakt najmu lokalu, patent handlowy, wykaz strat, zestawiony z pamięci, oraz wykaz należności od dłużników w chwili nieszczęścia.*

Powołuje się na 2 wiarogodnych świadków.

Wobec nieprzedstawienia zasadniczych ksiąg buchalteryjnych Komisja zgodnie z § 3 Instrukcji dla szacowania strat w handlu zarządziła badanie poszkodowanego. Na zapytania przewodniczącego, poszkodowany odpowiedział co następuje:

1. Handlował narzędziami przeważnie rolniczemi, żelazem, metalami, artykułami gospodarstwa domowego; maszynami rolniczymi i smarami.
2. Po śmierci brata, Stefana, odziedziczył po nim interes, który stanowi zatem jego wyłączną własność (rejentalne akty: spółki i zejścia brata załącza).
3. Bracia nabyli interes od Stanisława S. w 1906 roku za rb. 4000 gotówką wpłacone. (Akt kupna załącza).
4. Bracia włożyli rb. 5500 po połowie.
5. Obrót miesięczny podaje na około rb. 2000 na zasadzie księжек kasowych za lata: 1912, 1913 i 1914, oraz rachunków dostawców za lata 1913, 1914 i 1915. Wpływ kasowy za rok 1912 wyniósł rb. 23.000, za rok 1913 rb. 26.200, za rok 1914 rb. 23.700. Rachunków przedstawia za rok 1913 na rb. 15.700, za rok 1914 na rb. 14.800, za I-szą połowę 1915 r. na 10.500 rubli.
6. Ł. J. B. — żelazo, metale. K. B. i syn — narzędzia, artykuły domowe. A. G., K. i T. — maszyny rolnicze. K. W. — nasiona etc.
7. Prowadził tylko księżkę kasową, księżkę dostawców i odbiorców i kopiał. Te dwie ostatnie księżki zginęły przy pożarze.
8. Inwentarz robił od czasu do czasu, lecz zaginęła mu księżka inwentarzowa.
9. Przedstawia załączniki, wymienione pod № 6 deklaracji.
10. Oszczędności lokował w Kasie Oszczędności w Płonsku. (Księżeczkę przedstawia).
11. Korzystał z kredytu u firm, wyżej wspomnianych, ogółem na rb. 2.500, z czego mniejwięcej połowa przypadadała na weksle.
12. Kredyty udzielał stosunkowo niewielkie i przeważnie krótkoterminowe, najwyżej do 2—3 miesięcy.
W czasie, kiedy go zniszczono, miał u 20 okolicznych obywateli towarów wydanych na księżeczki na około rb. 3.500. Wykaz podaje.
Winien był natomiast za towary rb. 1.500 na rachunek otwarty i miał do zapłacenia weksli na rb. 900. Przedstawia wyciągi firm.
13. W Tow. Rossya na sumę rb. 7500. Przedstawia polisy ubezpieczeniowe.
14. Salka—sklep, za nią 2 komory—sklady i 2 szopy w podwórku.
15. Rb. 450 rocznie na zasadzie kontraktu, który przedstawia.
16. Sam właściciel, 2 uczeni i służący.

17. Lada-comptoir dębowy z przegródkami, szufladami, wagą, facychy czyli regale z desek, malowane na dąb, pulpit na kase i książki, 6 krzesel.
18. Patent handlowy 3-ej gildy i kwity podatku dochodowego za 3 ostatnie lata.
19. Nie.
20. Od roku 1900. Z początku tylko narzędzia rolnicze.

WNIOSEK KOMISJI.

Na zasadzie wpływów, wykazanych w książkach kasowych, można przyjąć, że obrót za ostatnie lata wynosił około rb. 24.000 rocznie, co potwierdza i dość wysoka suma towarów sprowadzanych, wynosząca według przedstawionych rachunków przeciętnie około rb. 15.000 rocznie. Wysokość obrotu rb. 24.000 przewyższa też niewiele obrót, który wykazywał poszkodowany przy opłacaniu podatku obrotowego rządowego za lata ostatnie.

Należałoby zatem przyjąć zgodnie z instrukcją (§ 4), wobec braku niektórych ksiąg buchalteryjnych i inwentarza, że wartość zniszczonego towaru wynosić mogła 30% od sumy obrotu, czyli rb. 7200.

Poszkodowany podaje sam sumę rb. 12.700.

Zważywszy:

- 1) że poszkodowany cieszy się według zasięgniętych o nim u dostawców i miejscowych obywateli wiadomości, jaknajlepszą opinią, że wszystkie zeznania jego cechuje wysoki stopień wiarygodności, co i przez sprawdzenie niektórych danych ujawnionem zostało i przez świadków jest stwierdzone;
- 2) że, jak wykazało ściślejsze badanie, ceny, któremi kierował się przy obliczaniu sumy rb. 12.700 były cenami jego rzeczywistego kosztu, bez żadnego dodatkowego zarobku i w wielu wypadkach były niższe od tak zwanych cen normalnych, ustanowionych przez Komisję;
- 3) że od 1 stycznia do 15 sierpnia 1915 r., jak wykazują rachunki, poszkodowany sprowadził towarów sezonowych na sumę przeszło rb. 10.500 czyli prawie $\frac{2}{3}$ ilości towarów, corocznie sprowadzanej;
- 4) że ponieważ towar ten, jak zeznają świadkowie, był sprowadzonym wyłącznie na skład, a nie na specjalne zamówienie dla klientów, więc w chwili zniszczenia znajdował się po większej części zapewne jeszcze w składzie;
- 5) że według przedstawionych polis, suma, na jaką poszkodowany

ubezpieczał się w ostatnich latach, wynosiła przeciętnie około rb. 7500, a wiadomem jest, że kupcy przeważnie asekurują tylko część towaru, posiadanego na składzie.

Komisja uznaje w danym wypadku sumę rb. 7200 za zbyt małą i postanawia przyjąć za normę do obliczenia wartości zniszczonego towaru 40% od obrotu, czyli sumę rb. 9600 (włącznie z wartością urządzenia sklepu i wartością towaru, zarekwirowanego przez rosjan).

Wzór oszacowania strat w handlu w wypadku, gdy poszkodowany przedstawia księgi handlowe.

BADANIE KSIĄG HANDLOWYCH, OGŁĘDZINY NA MIEJSCU. *)

Ostatni bilans poszkodowanego, sporządzony na dzień 1 lipca 1914 roku, wykazuje:

w AKTYWACH:		w PASSYWACH:	
Kasa	rb. 500.	Kapitał	rb. 9500.
Towary w/g inwent.	„ 10230.	Akcepty	„ 1000.
Ruchomości	„ 300.	Wierzyciele	„ 1300.
Dłużnicy	„ 2500.	Zyski i straty	„ 2480.
<u>Kasa Pożyczk.-Oszcz.</u>	<u>„ 750.</u>		
	<u>rb. 14280.</u>		<u>rb. 14280.</u>

*Po przybyciu do poszkodowanego Komisja przekonała się, że cały inwentarz towarowy został całkowicie zniszczony wskutek bitwy wojsk rosyjskich z niemieckimi, ocalały zaś tylko księgi handlowe doprowadzone do dnia 23 sierpnia 1915 r. **), jako to: księga kasowa, dziennik i księga główna (conto corrente), których stan po sprawdzeniu przez Przewodniczącego Komisji wykazał:*

w AKTYWACH:		w PASSYWACH:	
Kasa	rb. 300.	Kapitał	rb. 10500.
Ruchomości (zniszczone)	„ 400.	Akcepty	„ 900.
Dłużnicy	„ 3500.	Wierzyciele	„ 3750.
Kasa Pożyczk.-Oszcz.	„ 1000.	Wierzyciele za to-	
Towary Komisowe	„ 2500.	wary komisowe	„ 2500.
<u>Towary w drodze</u>	<u>„ 250.</u>	Straty i zyski	„ 1600.
	<u>rb. 7950.</u>		
Aktywa razem wynoszą	rb. 7950.	Passywa razem wyn.	rb. 19250.

W zestawieniu tem mieści się pozycja „Strat i Zysków”, otrzymana w następujący sposób:

*) Deklarację poszkodowanego i badanie świadków, jako rzeczy wiadome z poprzednich operatów pomijamy.

**) Zniszczenie miało miejsce w dniu 15 sierpnia 1915 r.

Ponieważ księgi handlowe wykazały obrót za czas od dnia 1 lipca 1914 roku do dnia 23 sierpnia 1915 roku, w sumie rub. 24000, a poszkodowany oblicza swój zysk przy kalkulacji przeciętnie na 25%, mnożąc więc sumę obrotową t.j. rub. 24.000 na $\frac{25}{100}$ otrzyma się zysk brutto rb. 6000, z którego potrącić należy wykazane podług księgi Główniej wszystkie koszty handlowe jako to: pensje personelu, komorne, oświetlenie, opał, koszty przewozu towarów, i inne, wynoszące ogółem rub. 4400, tym sposobem suma zysków netto wyrazi się w cyfrze 1600 rub.

Na zasadzie badania ksiąg handlowych, oględzin na miejscu i zeznań świadków, Komisja dochodzi do wniosku, że cały znajdujący się w dniu krytycznym na składzie u poszkodowanego towar łącznie z ruchomościami stanowiącemi urządzenie sklepu uległ całkowitemu zniszczeniu. Wartość towaru na zasadzie ksiąg handlowych wyrazi się w różnicy pomiędzy sumą pasywów, a sumą aktywów.

Ponieważ pasywa wykazują 19.250 rub., aktywa zaś 7950 rub., różnica tej sumy 11.300 rub. określa w przybliżeniu wartość towaru, jaki w chwili krytycznej znajdował się na składzie.

Dodając do sumy tej rub. 400, jako wartość zniszczonych ruchomości otrzyma się sumę rub. 11.700, wyrażającą wysokość strat, poniesionych przez poszkodowanego.

Określenie wysokości strat poniesionych przez poszkodowanego, oparte na zasadzie przedstawionych ksiąg handlowych, jeżeli część tylko towaru uległa zniszczeniu.

Równowartość ocalałych towarów, ocenionych podług ceny kosztu i wynoszących sumę Rb. 3560, pomieszcza się w aktywach, przez co suma aktywów zwiększy się o powyższą sumę i wyniesie nie Rb. 7950, lecz Rb. 11510.

Odjęwszy zaś od sumy pasywów, t.j. Rb. 19250, sumę aktywów t.j. 11510, otrzymamy sumę Rb. 7740, która w przybliżeniu określa wartość towarów, winnych znajdować się w chwili krytycznej na składzie.

